

HRVATSKI VOJNIK

Broj 55. Godina II. 14. listopada 2005. www.hrvatski-vojnik.hr BESPLATNI PRIMJERAK

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X

9 771330 500003

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

U sklopu Trećeg svjetskog kongresa o kemijskom, biološkom i radiološkom terorizmu održane tehničke demonstracije

Scenarij idealan za akcijski film

BERLIN

Bit će i desetogodišnjica?

Nemački načelnik glavnog stožera general Hans-Christoph Ammon je za tiskovinu Die Welt najavio da "za njemačku vojsku boravak u Afganistanu ima vremensko ograničenje, ali ono će iznositi barem deset godina". Sa sadašnjih 2200 pripadnika, njemačke postrojbe čine oko 20% ISAF-ove vojne misije, a broj će se vjerojatno uskoro povećati do 3000, prema odluci Bundestaga koji je i produljio mandat trupa za još godinu dana. General je dodao da se nuda da će brojnije postrojbe omogućiti vojnicima da se slobodnije kreću po Afganistanu.

KIJEV

Vježba u Ukrajini

Od 9. do 13. listopada u ukrajinskom gradu Lvivu u organizaciji NATO-a, domaćina Ukrajine, te Organizacije za sprečavanje širenja kemijskog naoružanja održana je vježba Joint Assistance 2005. Riječ je o vježbi čiji scenarij predviđa simulirani teroristički napad kemijskim sredstvima. *Odgovor* na njega dalo je 750 sudionika (300 iz Ukrajine i 450 iz 11 zemalja Euroatlantskog partnerskog vijeća). Dakle, uvežbavani su očitovanje stanja na terenu, mjere dekontaminiranja, žurna evakuacija, potpora ugroženom stanovništvu te osiguranje medicinske pomoći. To je bila ukupno šesta takva vježba. Prethodne su održane u Ukrajini, Hrvatskoj, Rusiji, Rumunjskoj i Uzbekistanu.

PORT STANLEY

Pratnja za štafetu

Britanska verzija olimpijskog plamenca, Kraljičina štafeta, na području Falklanda imala je vojnu pratnju. Prevozio ju je ratni brod HMS Dumbarton Castle. Inače, ta štafeta predstavlja tradiciju vezanu za sportske igre britanskog Commonwealtha, a kraljica Elizabeta II. šalje je iz Buckingham-ske palače do mesta održavanja igara. Ovaj put odredište je Melbourne u Australiji. Put dugačak 180 000 kilometara počeo je u ožujku prošle godine, a trajat će točno godinu dana. Tom prigodom štafeta posjećuje sve nacije Commonwealtha, njih 71.

PRAG

Puške za zaštitu kulture

Na osnovi sporazuma sklopljenog 10. listopada, Češka Republika će Iraku donirati otpisano pješačko oružje i vojne odore, kako bi "pomogla Iraku sačuvati kulturnu baštinu". Ri-

jeć je o 1500 poluautomatskih i 50 automatskih pušaka, te 1500 odora vrijednih oko 34 000 eura. Irački veleposlanik u Češkoj Zia Hadi Mahmood Dabas je izjavio da će dar poslužiti više u humanitarne nego vojne svrhe i predstavljaće moralnu potporu Iračanima. Naime, sredstva donirana potpisom češkog ministra obrane Karel Kühna uporabit će se za vojnu zaštitu iračkih kulturnih dobara.

NICOSIA

Unatoč svemu, vježba!

Cipar će od 18. do 23. listopada provesti prvu veću vojnu vježbu u posljednje četiri godine, priopćilo je tamošnje ministarstvo obrane, nakon nekoliko mjeseci špekuliranja u javnosti. Vježba Nikiforos 2005. izvodit će se na "morskom, kopnenom i zračnom prostoru Cipra". Najava je uslijedila unatoč mišljenju UN-a, Washingtona i Londona koji, u svjetlu umirivanja uvijek napetih tenzija na podijeljenom otoku, ne potiču organiziranje većih vježbi. Posljednja velika vježba, kao i još neke prije nje, organizirana je zajedno s grčkim oružanim snagama. Grci u takvim vježbama više ne sudjeluju.

BREMERTON

Svečano u mirovinu

Nakon 38 godina službe u američkoj ratnoj mornarici, brzi brod za borbenu potporu USS Camden potkraj prošlog mjeseca službeno je umirovljen. Svečanosti je nazoočilo više od 300 ljudi, među kojima je bilo i 100 bivših mornara i časnika. Camden je inače drugi od četiri broda klase Sacramento, bio je dom za više od 8000 mornara, a funkciju zapovjednika su tijekom godina obavljali 27-orica časnika, uključujući i posljednjeg, kapetana Kennetha Norton-a.

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vesna.pintaric@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morf.hr)Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morf.hr)

Urednici rubrika: Marija Alvir

(marija.alvir@morf.hr), Domagoj Vlahović
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Novinar: Leida Parlov

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morf.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 4568-041

Redaktor: Danica Pajić

Lektor: Lidija Bogišić

Korektor: Gordana Jelavić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 4568-699;

fax: 4551-852

Preplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje), devizni račun u Zagrebačkoj banci 30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 236000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pretplatnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovacko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.**AKD Tisak:**AKD Agencija za komercijalnu
djelatnost d.o.o., Zagreb, Savska 31

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska<http://www.hrvatski-vojnik.hr>

E-mail: hrvojnik@morf.hr

Naklada: 6000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2005.Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH**doc. dr. Drago Prgomet**

Vojno zdravstvo ima veliku i važnu ulogu ne samo u ratu nego i u mirnodopsko vrijeme, pogotovo u organiziranju zdravstvene skrbi u izvanrednim situacijama. Ono mora imati svoj prepoznatljiv djelokrug rada...

Strana 4

Francuski lovac mina u višednevnom posjetu HRM-u

Posjet najsvremenijeg francuskog lovca mina Capricorne iskorišten je da se dijelu posade budućeg hrvatskog lovca mina na najbolji mogući način prikaže mogućnosti najsvremenije protuminske tehnologije

Strana 6

U sklopu CBMTS Industry IV održane tehničke demonstracije

U 40-ak minuta trajanja demonstracija, koje su sponzorirali MORH i MUP te pratili svi sudionici Kongresa, prikazan je scenarij sprječavanja transporta oružja za masovno uništenje koji bi mogao poslužiti i za kakav akcijski film

Strana 12

V-22 Osprey u operativnoj uporabi

Iako je pred dobivanjem statusa operativne letjelice, V-22 Osprey je zbog popriličnog broja nesreća tijekom ispitivanja oko sebe okupio veći broj skeptika

Strana 22

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

doc. dr. Drago Prgomet

Predsjednik*Hrvatskog društva za vojnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora*

- *imamo iznimna iskustva iz Domovinskog rata*
- *u međunarodnim časopisima objavljeno je više od 400 radova vezanih za vojno zdravstvo tijekom Domovinskog rata*
- *ovogodišnji kongres fokusirat će se na organizaciju zdravstva u izvanrednim uvjetima*

Vojna medicina mora imati budućnost

Vojno zdravstvo ima veliku i važnu ulogu ne samo u ratu nego i u mirnodopsko vrijeme, pogotovo u organiziranju zdravstvene skrbi u izvanrednim situacijama. Ono mora imati svoj prepoznatljiv djelokrug rada, organizaciju, upravljačku strukturu kao jasni i prepoznatljivi dio ukupnog hrvatskog zdravstva. Sve su to razlozi zbog kojih ja osobno, ali i oni koji se bave vojnom medicinom i vojnim zdravstvom smatramo da ono ima budućnost i da mora biti kvalitetno

Leida PARLOV
snimio Davor KIRIN

Zdravstvo u Domovinskom ratu predstavlja osnovu našeg znanstvenog i stručnog rada i želja nam je da nastavimo baštiniti sve što je učinjeno tijekom Domovinskog rata, a vezano je uz zdravstvenu struku

U organizaciji Hrvatskog društva za vojnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora, a pod pokroviteljstvom Ministarstva obrane, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Akademije medicinskih znanosti Hrvatske u Zagrebu će se od 20. do 22. listopada održati II. hrvatski kongres vojne medicine s međunarodnim sudjelovanjem na kojem će se argumentirano, na načelima znanosti i struke raspravljati o medicinskim iskustvima i spoznajama stečenim tijekom Domovinskog rata, ali i o budućnosti vojne medicine uopće. Svaki je rat veliki test sposobnosti organizacije zdravstva jedne države, a spoznaje stečene u ratu od neprocjenjive su vrijednosti kako za ratnu tako i za mirnodopsku medicinu.

Kako bismo doznavali nešto više o organizaciji, temama i važnosti Kongresa, ali i općenito o vojnoj medicini porazgovarali smo s predsjednikom Hrvatskog društva za vojnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora i predsjednikom Organizacijskog odbora Kongresa doc. dr. Dragom Prgometom koji je i sam kao liječnik sudjelovao u Domovinskom ratu. Sada saborski zastupnik i liječnik u KBC-u Šalata, doc. dr. Prgomet, inače brigadir u pričuvni, bio je ratni načelnik saniteta 108. brigade HV-a i nekadašnji načelnik Službe za zdravstvenu zaštitu MORH-a.

Koja je bila osnovna namjera Hrvatskog društva za vojnu medicinu kad se odlučilo drugi put organizirati Kongres?

Namjera organizatora Kongresa je da ponuđenim temama još jednom pokaže visoku stručnu i znanstvenu razinu medicinskog umijeća zdravstvenih djelatnika tijekom Domovinskog rata, ali i kako ratna iskustva primjeniti u mirnodopsko vrijeme pogotovo u rješavanju posljedica rata po zdravlje s kojima se još uvijek susrećemo.

Prvi Hrvatski kongres vojne medicine održan je prije pet godina i po mojoj, a i po ocjeni struke uopće bio je vrlo uspješan. Upravo zato smo željeli nastaviti o problematici vojnog zdravstva, ali i zdravstva u Domovinskom ratu razgovarati na stručnoj i znanstvenoj razini. Zdravstvo u Domovinskom ratu predstavlja osnovu našeg znanstvenog i stručnog rada i želja nam je da nastavimo baštiniti sve što je učinjeno tijekom Domovinskog rata, a vezano je uz zdravstvenu struku.

Vojna medicina nedovoljno vrednovana

Vi ćete održati uvodno predavanje na temu **Budućnost hrvatske vojne medicine ili što smo naučili iz prošlosti**, što je ujedno i moto Kongresa.

Da, može se reći da je upravo to na neki način i moto ovogodišnjeg Kongresa. Nai-mje, vojna medicina je dio ukupne medicine

koja se bavi zdravstvenom problematikom vojske kako u ratu tako i u miru. Iako njezin položaj kod nas trenutno nije odgovarajući ona ima i mora imati budućnost pogotovo ako želimo postati dio euroatlantskih integracija u kojima države članice s daleko manje iskustva od nas ovaj segment zdravstva imaju daleko bolje pozicionirani i vrednovan.

Mi ne samo da imamo iznimna iskustva iz Domovinskog rata, nego postoji i jasno iskazana volja da se preko znanstvenih projekata napravi stručna i znanstvena analiza učinjenog u zdravstvu tijekom Domovinskog rata, a koja može i treba poslužiti i civilnom zdravstvu, ali i biti podloga za daljnje funkcioniranje vojnog zdravstva. Tako je dosad u međunarodnim indeksiranim časopisima objavljeno više od 400 radova, a Ministarstvo znanosti je financiralo nekoliko znanstvenih projekata i iz ovog dijela medicinske struke. Vojno zdravstvo ima veliku i važnu ulogu ne samo u ratu nego i u mirnodopsko vrijeme pogotovo u organiziranju zdravstvene skrbi u izvanrednim situacijama, u prirodnim katastrofama, humanitarnim misijama. Ono mora imati svoj prepoznatljiv djelokrug rada, organizaciju, upravljačku strukturu kao jasni i prepoznatljivi dio ukupnog hrvatskog zdravstva. Sve su to razlozi zbog kojih ja osobno, ali i oni koji se bave vojnom medicinom i vojnim zdravstvom smatramo da ono ima budućnost i da mora biti kvalitetno.

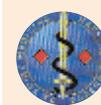
Kako ste zadovoljni zanimanjem koje Vaše kolege pokazuju za sudjelovanje na ovom znanstvenom skupu?

Prijave za sudjelovanje na Kongresu još su u tijeku i očekujemo da će na Kongresu sudjelovati više od 350 sudionika od čega će njih oko 160 biti iz MO-a i OS RH-a. Na Kongresu će biti prezentirano više od 180 radova, kako iz Hrvatske, tako i iz inozemstva (Bosne i Hercegovine, Izraela, SAD-a, Austrije) što usmenim priopćenjem što videoprezentacijom i moram priznati da je to znatno premašilo naša očekivanja.

Koje će se teme obrađivati na Kongresu?

Na ovom Kongresu, za razliku od prvog na kojem je bilo mnogo više

tema, željeli smo se fokusirati na organizaciju zdravstva u izvanrednim uvjetima, posttraumatski stresni sindrom, problem ratne traume i nešto što je specifično za Hrvatsku vojsku i što smatram da se treba razvijati, a to je pomorska, podvodna i hiperbarična medicina. Uz to će biti zastupljene teme koje su vezane uz vojnički život u mirnodopskim uvjetima. Ra-

Hrvatsko društvo za vojnu medicinu osnovano je prije šest godina i jedno je od sekcija Hrvatskog liječničkog zbora. Broji oko 250 članova prvenstveno vojnih liječnika koji društvo doživljavaju kao svoje strukovno udruženje. Osnovna intencija kod osnivanja društva bila je prije svega da vojni liječnici imaju svoje udruženje preko kojeg će popularizirati zdravstvenu struku, odnosno vojnu medicinu koja je kao sastavnica hrvatskog zdravstva bitna ne samo za normalno funkcioniranje OS-a nego i za cijelokupni sustav zdravstva.

dit će se po sekcijama, a Kongres će imati dva okrugla stola s vrlo aktualnim temama: Medicinski aspekti suvremenog terorizma te sadašnji trenutak vojnog zdravstva u Republici Hrvatskoj s kojim ćemo i završiti Kongres. Na Kongresu će, a poštujuci tradiciju međunarodnih vojnih kongresa, vrlo vrijednim radovima biti zastupljene i veterinarska i stomatološka služba koje su vrlo važne za nesmetano funkcioniranje sustava zdravstva svake vojske.

Za vrijeme Domovinskog rata nijedne epidemije

U kojim se granama medicine najviše mogu primjenjivati iskustva i spoznaje zdravstvenih djelatnika stečena u Domovinskom ratu?

Na prvom mjestu bih izdvojio organizaciju zdravstvene skrbi u izvanrednim uvjetima. Podaci o broju liječenih ranjenika, zbrinutih izbjeglica, epidemiološkoj situaciji u vrijeme Domovinskog rata, govore o tome da je taj sustav koji je tada funkcionirao kao integralni, civilno-vojni, bio vrlo učinkovit i da se doista može primjeniti kao model organiziranja zdravstvene skrbi u izvanrednim uvjetima. Drugo je tretman ratne ozljede

što se absolutno može primjeniti i u tretmanu mirnodopske ozljede. Ne procjenjiva su i iskustva iz rada psihiatrijske službe tijekom rata koja se mogu iskoristiti u liječenju psihičkih trauma, a tu su i iskustva na području epidemiološke zaštite koja se često zaboravljuju. Istaknuo bih da za vrijeme Domovinskog rata nismo imali nijednu epidemiju što je i te kako važno za cijeli zdravstveni sustav i kompletno stanje jedne države koja je vodila obrambeni rat.

Nakon prvog kongresa izdali ste Zbornik radova. Planirate li nešto slično i nakon ovog kongresa?

Da, nakon prvog Kongresa smo izdali Zbornik koji sadrži oko 150 radova s problematikom, najvećim dijelom vezanom uz Domovinski rat i na to smo vrlo ponosni. Ove ćemo godine izdati Zbornik sažetaka. Dio radova bit će objavljen u stručnim časopisima, a najbolje ćemo radove, najmanje 20-ak, objaviti u Acta Medica Croatica koji je službeni časopis Akademije medicinskih znanosti Hrvatske i to će biti jedna od trajnih vrijednosti ovog kongresa, ali i priznanje sudionicima i predavačima koji će svojim radovima predstaviti na ovom kongresu. ■

Francuski lovac mina u višednevnom posjetu HRM-u

Capricorne u lovnu minu u Jadranu

Posjet najsuvremenijeg francuskog lovca mina Capricorne iskorišten je da se dijelu posade budućeg hrvatskog lovca mina na najbolji mogući način prikažu mogućnosti najsuvremenije protuminske tehnologije

Napisao i snimio Mario GALIĆ

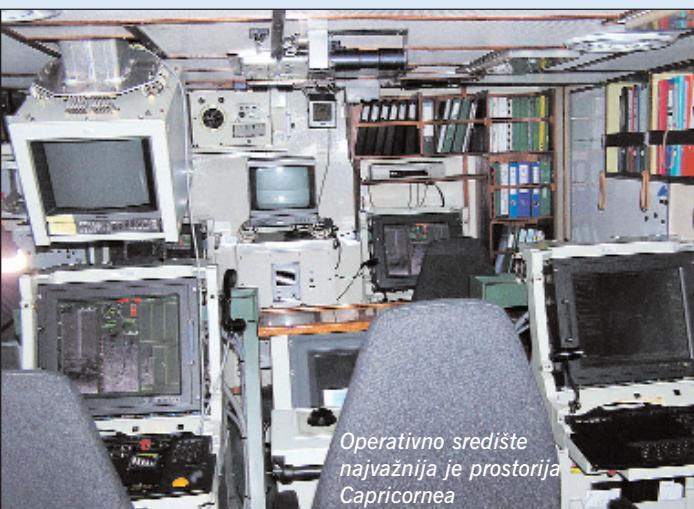

Hrvatske su oružane snage svakim danom sve više uključene u razne bilateralne i multilateralne vježbe. Učestali su i posjeti ratnih brodova stranih mornarica, koji se sve češće rabe i kao prilika za zajedničke vježbe. U takav radni posjet ratnoj luci Lori 30. rujna došao je francuski lovac mina Capricorne. Šest dana posjeta trenutačno najsuvremenijeg francuskog lovca mina iskorišteno je za intenzivno uvježbavanje protuminske borbe.

Prvo su tijekom 1. i 2. listopada francuski protuminski ronioci (smješteni na Capricorneu) i ronioci Protuminskog divizijuna Flote HRM-a održali niz zajedničkih uvježbavanja kao pripremu za završnu vježbu koja je održana 4. listopada u akvatoriju ispred Čiova. Osim što je ta vježba iskorištena za završno uvježbavanje hrvatskih protuminskih ronilaca poslužila je i kao pokazna vježba za dio posade budućeg hrvatskog lovca mina koji se trenutačno gradi u brodogradilištu Greben.

"Krivac" je vraćen na brod

Po planu vježbe Capricorne je, nakon što je s njega ispuštena vježbovna protubrodska mina, trebao svojim aktivnim sonarom u trupu pretražiti dno mora ispred mjeseta Slatine, otkriti i detektirati minu (uz pomoć daljinski upravljaljivih ronilica), te prema njoj navesti ronioce kako bi je uništili, ili u ovom slučaju označili bovom, uz pomoć koje je školska mina dizalicom podignuta na brod. Uporaba najsuvremenijeg sonara i plovilice opremljene kamerom pokazala je da je taj dio Jadrana relativno čist osim što se na pokojem mjestu može pronaći poneki bačeni bojler ili plinska boca. Takav je otpad cijelu vježbu učinio još realističnijom jer se svaki takav predmet koji podsjeća na protubrodsku ležeću minu morao iden-

tificirati te mu se morala označiti lokacija. Uz to, veliko nevrijeme s jakom kišom, koje je taj dan prošlo iznad Splita, jako je zamutilo more ispred Slatine, što je dodatno otežalo rad posadi ronilice i roniocima. Unatoč svemu, dosadnoj kiši koja je otežavala život svima na brodu i potresu koji je dobro stresao Split i okolicu, vježba je uspješno okončana i "krivac" je vraćen na brod.

Najsuvremeniji francuski lovac mina

Iako je porinut još 1987. godine lovac mina Capricorne (klase Eridan) je trenutačno najsuvremeniji francuski lovac mina i jedan od pet najsuvremenijih brodova te nam-

jene u svijetu. Tajna tako dobrog statusa je u velikoj modernizaciji broda koja je obavljena 2004. Modernizacija je obuhvatila sve protuminske sustave, te je tako na brod ugrađen i najsuvremeniji LH 240 koji obavlja funkciju pretraživanja

dna i podmorja, otkrivanja i detektiranja objekata te navodenje ronilica i ronilaca na otkrivene mine. Maksimalni doomet otkrivanja sonara LH 240 je 1200 m. Protubrodske mine brodovi ove klase mogu otkrivati i daljinski upravlјivim ronilicama Double Eagle i PAP 104. Ronili-

površinu mora mogu se uništavati jednim topom Giat 20F2 kalibra 20 mm smještenim na pramcu, te s dvije teške strojnica kalibra 12,7 mm smještenim na bokovima broda.

Specifičnost klase Eridan je i dvojni pogon koji se sastoji od "klasičnog" dizelskog motora Stork Warsila A-RUB 215X-12 i dva elektromotora smještena na kormilima. Struju potrebnu za rad pogonskih elektromotora i svih sustava na brodu osiguravaju tri plinske turbine smještene na krovu brodskog nadgrađa

ca Double Eagle opremljena je aktivnim sonarom i može djelovati do 500 m od matičnog broda. Daljinski upravlјive ronilice PAP 104 (na svakom su brodu dvije) opremljene su televizijskom kamerom i eksplozivnim punjenjem za sigurno uništavanje otkrivenih na dnu ležećih mina. Za uništavanje mina na brodu se nalazi i posada od šest protuminskih ronilaca. Plutajuće mine i one na dnu ležeće ili sidrene mine koje zbog bilo kojeg razloga isplutaju na

oko dimnjaka. Kombinacija elektropogona i tako visoko podignutog pogonskog sustava omogućava maksimalno smanjenje buke i vibracija, te dodatno smanjuje vjerojatnost aktiviranja mina. Kako plinske turbine proizvode i relativno malu buku, barem ove ugrađene na Capricorne, plovidba na električni pogon pokazala se vrlo ugodnom. Jedini je nedostatak što je pri uporabi te vrste pogona vršna brzina broda samo šest čvorova. ■

Zajednički hrvatsko-francuski ronilački tim uspješno je otkrio i "neutralizirao" minu

Iz Odluke o izmjeni odluke o visini otpremnine za državne službenike i namještenike MORH-a i OSRH-a kojima služba prestane zbog preustroja ili smanjenja snaga

Očekuje se velik broj zahtjeva za dragovoljnim izdvajanjem

Državnim službenicima i namještenicima niže i srednje stručne spreme koji se od 1. rujna 2005. stavljuju na raspolaganje te se do 31. listopada pismeno izjasne za dragovoljni prestanak službe, otpremnina koja im pripada, uvećava se sto posto, a onima koji se za dragovoljni odlazak izjasne do 31. prosinca otpremnina se uvećava 50 posto

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

■ "U postupku izdvajanja ostvarena je dobra suradnja sa sindikalnim središnjicama koje djeluju u MO i OS", rekao je načelnik Odjela službenika i namještenika Damir Magerl

Ministar obrane Berislav Rončević donio je u kolovozu ove godine Odluku o izmjeni odluke o visini otpremnine za državne službenike i namještenike Ministarstva obrane i oružanih snaga Republike Hrvatske kojima služba prestane zbog preustroja ili smanjenja snaga. Odluka je objavljena u N.N. br. 98/05., a u odnosu na izvornu odluku iz 2004. godine (N.N. broj 38/04) izmijenjena je točka 6 kojom je reguliran iznos otpremnine koji državni službenici i namještenici u MO i OS srednje i niže stručne spreme dobivaju prilikom odlaska iz službe. Prema toj izmjeni državnim službenicima i namještenicima niže i srednje stručne spreme koji se od 1. rujna 2005. stavljuju na raspolaganje te se do 31. listopada pismeno izjasne za dragovoljni prestanak službe, otpremnina koja im pripada, a koja je u visini jedne prosječne bruto mjesечne plaće isplaćene u zadnja tri mjeseca prije prestanka službe za svaku godi-

nu provedenu u službi u MO i OS RH, uvećava se sto posto, a onima koji se za dragovoljni odlazak izjasne do 31. prosinca iznos otpremnine se uvećava 50 posto.

U mjesec dana zahtjev podnijelo 256 osoba

Do kraja godine, prema okvirnom planu izdvajanja osoblja, iz MO i OS RH trebalo bi izdvojiti 1089 državnih službenika i namještenika, a riječ je prije svega o osobama niže stručne spreme. Odluka je do-

nesena kako bi se stimulirao njihov dragovoljni odlazak iz službe uz što se i veže bonifikacija otpremnine, ali i kako bi se dodatno zaštitali jer su ujeti pod kojima trenutačno mogu napustiti službu mnogo povoljniji. U nešto više od mjesec dana, koliko je Odluka na snazi, za dragovoljni odlazak iz službe odlučilo se 256 osoba, a u prvih osam mjeseci ove godine, dakle do donošenja te odluke, sveukupno je sustav napustila 251 osoba.

U Personalnoj službi MORH-a očekivali su povećani broj zahtjeva za odlazak nakon stupanja na snagu Odluke, a kao osobito važnim Damir Magerl načelnik Odjela službenika i namještenika u Personalnoj službi MORH-a ističe da do sada u postupku izdvajanja nije zabilježeno nikakvo nezadovoljstvo niti protest, te da je ostvarena dobra suradnja sa sindikalnim središnjicama koje djeluju u MO i OS a koje na razini OS sudjeluju i u radu odabirnih vijeća. Naravno, oni

koji odu iz sustava ostvaruju i sva pripadajuća prava na Zavodu za zapošljavanje, a sredstva koja dobiju mogu iskoristiti i za započinjanje druge karijere, odnosno za samozapošljavanje, u čemu mogu očekivati pomoći i podršku tranzicijskog ureda i njegovih timova na terenu. Oni koji se odluče dragovoljno napustiti sustav dovoljno je da podnesu pismeni zahtjev svome zapovjedniku i da ih nadležni zapovjednik stavi na raspolaganje, a rješenja o prestanku državne službe s pravom na uvećanu otpremninu u Personalnoj službi donose promtno.

Sredstva za otpremnine osigurana

Sredstva za otpremnine su osigurana, a isplaćuju se za najviše mjesec do eventualno mjesec i pol dana s obzirom na to da se i dalje očekuje povećani broj zahtjeva. Svi oni koji se ne odluče u rokovima predviđenim Odlukom podnijeti zahtjev za odlazak izlazu se riziku da izgube pravo na uvećani iznos otpremnine. Paralelno s izdvajanjem osoblje se redistribuiru. Osobe s visokom i višom stručnom spremom u MO i OSRH nisu detektirane kao višak, tako da se neće stimulirati njihov odlazak iz sustava.

Magerl je napomenuo kako je MORH od 1998. godine sa 6000 ustrojbenih civilnih pozicija smanjen na oko 1600 i ako bi se svi dosadašnji preustroji mogli okarakterizirati kao kvantitativni, u smislu smanjenja ljudi, novi ustroj MORH-a bez obzira na vrijeme svog donošenja, bit će ustroj kvalitete, a ne kvantitete i njime će se, kaže Magerl, poboljšati međufunkcionalna veza između uprava te MO i GSOS-a RH, a prema njegovom mišljenju višak ljudi više ne bi trebao biti problem. ■

Uloga i zadaće časnika za vezu

U operacijama potpore miru uloga časnika za vezu je ključna, pogotovo kada je potrebna pojačana koordinacija na svim razinama. Osim toga, vrlo je važno uspostaviti, kada je to moguće, dobru vezu sa civilnim vlastima, kao primjerice policijom, kontrolom zračnog prometa, bolnicama i slično na području operacije

Iz Afganistana Tomislav KASUMOVIĆ

U mirovnoj misiji ISAF VIII u Afganistanu u sklopu 6. hrvatskog kontingenta zadaću časnika za vezu obnaša bojnik Mato Šimičić a radi u sklopu LNO CELL, u kabulskoj multinacionalnoj brigadi KMNB-a. Zadaća LNO CELL je osiguranje svih informacija potrebnih za djelovanje KMNB-a unutar njezinog područja djelovanja u operaciji ISAF.

LNO CELL to ostvaruje uspostavom komunikacije sa svim organizacijama i sigurnosnim partnerima putem timova za vezu (LNT - Liaison Team) dislociranih na njihove pozicije. LNT su dislocirani i djeluju unu-

jenodonalne timove iz Danske, Švedske ili Irske, što je on na najbolji način ostvario i time olakšao posao svim časnicima koji će tu dužnost obnašati poslije.

Unutar LNO KCP djeluje četiri *liaison tima* od kojih su tri danska te jedan mješoviti, hrvatsko-talijanski. Kabulska policija je nadležna za provinciju Kabul, koja je organizirana kroz 16 urbanih i 14 ruralnih policijskih distrikta (PD) podijeljenih između navedena četiri tima za vezu. Timovi za vezu skrbe o tim područjima pa su tako u području odgovornosti hrvatsko-talijanskog tima za vezu četiri ruralna i četiri urbana policijska distrikta. Nakon dolaska 6. HRVCON-a obavljen je inicijalni obilazak svih PD radi upoznavanja sa zapovjednicima i stjecanja uvida u stanje sigurnosti neposredno prije parlamentarnih izbora. Tijekom tih posjeta prikupljaju se i podaci za bazu podataka o KCP-u u kojoj se ažuriraju podaci o ključnom osoblju, naoružanju, opremi te počinjenim kriminalnim radnjama.

Važna komunikacijska karika

Posjet PD Khaki-E-Jabbar proveden je radi uvida u sigurnosno stanje u tom vrlo osjetljivom području tijekom parlamentarnih izbora do 22. listopada kada se očekuje službena objava rezultata izbora. Naime, dan prije izbora u tom je području izведен raketni napad, na sreću bez žrtava. Južni distrikti provincije Kabul, pa tako i Khaki-E-Jabbar, graniče s provincijom Logar, a iz tog je pravca izvedena većina terorističkih aktivnosti, zbog čega su i predmet pojačanog nadzora.

Nakon svake rotacije snaga i naučenih lekcija, tijekom misije ISAF dolazi do određenih promjena u organizaciji rada LNO CELL, a u skla-

Razgledavanje distrikta Khaki-E-Jabbar

tar NDS (*National Directorate of Security*), JEMB (*Joint Election Management Body*), UNAMA (*United Nations Assistance Mission Afghanistan*), ANA (*Afghan National Army*), KCP (*Kabul City Police*) i KJSCC (*Kabul Joint Security Coordination Centre*).

Ravnopravan status našeg tima

Djelovanje časnika OS RH u sastavu LNO CELL KMNB-a započelo je s 5. hrvatskim kontingentom. Tijekom misije ISAF VII dužnost časnika za vezu obnašao je satnik Frano Točkić koji je imao vrlo zahtjevnu zadaću izboriti se za ravnopravan status našeg tima u odnosu na uglavnom

Bojnik Kasumović u razgovoru s lokalnim Chief of crime

dus novim zahtjevima koji se pred misiju postavljaju. Tako će i nakon ovih parlamentarnih izbora doći do određenih promjena pa će broj LNT u KCP-u biti smanjen na tri, a naš će tim biti uključen u 24 satno operativno dežurstvo u KCP-u Headquarters. Ujedno će se povećati područje odgovornosti preuzimanjem nadležnosti za još nekoliko policijskih distrikta.

Svojim radom i angažmanom ti timovi ostvaruju golem doprinos u provedbi mirovne operacije ISAF, svakodnevnim posjetima lokalnim vlastima, čineći pri tome važnu komunikacijsku kariku između lokalnih vlasti i snaga ISAF-a. Protokom informacija na takav način postiže se bolja koordinacija u radu obje strane te bolji uvid u njihov rad. ■

Silazak s jednog od mnogobrojnih check pointa

Trenutačno hrvatska postaja

U ovoj postaji smještenoj u Muzaffarabalu, "glavnom gradu" i administrativnom središtu pakistanskog dijela Kašmira, s najvećim područjem odgovornosti u misiji, događaju se mnoge aktivnosti od kojih je najvažnija nadzor graničnog prijelaza na Chakotiju, gdje je za prelazak autobusa izgrađen most koji služi samo toj svrsi, a pravi je raritet jer je jedino mjesto na kojem se može prijeći iz jedne u drugu zemlju

Iz Pakistana Zlatko SUDIĆ

Svaki dan ovdje počinje i završava golemim gužvama na cestama

Ne možete ni zamisliti koje je zadovoljstvo imati još jednog Hrvata na postaji i s njim dijeliti teške promatračke dane. Nije uvjek lako manevrirati katkad u timu koji je sastavljen i od pet časnika različitih nacionalnosti, životnih i prehrambenih navika, s različitim pogledima na sve što se događa oko nas i s nizom ostalih ponekad sitnih a ponekad i malo većih različitosti. Tako je otprilike i sada, jer tim je sastavljen od Talijana, Danca, Koreanca i dva Hrvata, vrijednog i marljivog Naglića, koji je umnogome pojednostavio dio posla koji se obavlja na računalu te nam tako svima olakšao naporni administrativni dio, i moje malenosti, koji trenutačno imam čast i obvezu biti časnik koji vodi ovu postaju.

Jedino mjesto za prijelaz u drugu zemlju

U ovoj postaji smještenoj u Muzaffarabalu, "glavnom gradu" i administrativnom središtu pakistanskog dijela Kašmira, s najvećim područjem odgovornosti u misiji, događaju se mnoge aktivnosti od kojih je najvažnija nadzor graničnog prijelaza na Chakotiju, gdje je za prelazak autobusa izgrađen most koji služi samo toj svrsi, a pravi je raritet jer je jedino mjesto na kojem se može prijeći iz jedne u drugu zemlju. Putnici koji že-

le na drugu stranu mogu to obaviti isključivo ovdje i na ovaj način. Uz bezbrojne provjere, sretnici s liste čekanja prelaze svakog drugog četvrtka na drugu stranu, kako bi posjetili rođake koje nisu vidjeli možda i nekoliko desetaka godina ili kako bi obavili neke druge, samo njima poznate poslove. Radi se na tome da se broj prelazaka poveća, jer ako izračunate da svaki put to uspije obaviti oko 50-ak sretnika, a na listi čekanja ima otprilike šest tisuća ljudi, matematički gledano trebat će im oko pet godina da svi s liste uspiju prijeći na drugu stranu. Dodatni problem je i to što se broj prijavljenih svakodnevno povećava.

Naš posao je provjeriti koliki broj putnika prelazi na koju stranu, nadzirati polazak autobusa, proceduru prelaska granice, te povratak na autobusni kolodvor u Muzaffarabalu, što traje od ranog jutra ponekad i do večernjih sati. Sve se obavlja s dva do tri tima raspoređena na ključnim točkama, svaki sa zadaćom da složi svoj dio mozaika kako bi nakon prelaska uspješno pokrili sve aktivnosti i sastavili kockicu zvanu „Bus servis“. Moram priznati da sve polako prelazi u rutinski posao i svi očekuju da će prelasci postati tjedni, a optimisti čak prognoziraju i pričeljkuju dnevnu autobusnu liniju.

Grad na ušču Jhelem i Nilam

Inače Muzaffarabad je grad koji je utemeljio sultan Muzaffara 1662. godine na ušču rijeke Jhelem i Nilam, a trenutačno ima između 90 i 130 tisuća stanovnika, a smješten je na oko tisuću metara nadmorske visine. Neki lokalci ga zovu Domel, riječ koja označava mjesto na kojemu se sastaju dvije velike ili važne stvari, građevine ili pojave. U ovom slučaju to znači

mjesto na kojem se spajaju dvije rijeke. Kao dokaz teorije o postanku grada стоји tvrđava nazvana "Red Fort", u kojoj je stolovao sultan Muzaffara i koja je dosta dobro održavana, a može se i posjetiti. Svaki dan ovdje počinje i završava golemim gužvama na cestama i lokalnom bazaru, a sve je popraćeno velikom bukom koju proizvode razna prijevozna sredstva, bukom motora i stalnom uporabom sirena, te vikom lokalnih prodavača koji glasnom reklamom pokušavaju privući potencijalnog kupca. Domel je inače mjesto koje je tijekom ljeta na listi želja svih promatrača, jer ima ugodnu i blagu klimu, zanimljive terene i polulošne ceste, koje uglavnom prate neku od divljih rijeka koje protječu ovim područjem i svojom snagom stoljećima kreiraju izgled tog područja. Ali ono što je lijepo i privlačno ljeti obično se u zimskom razdoblju potpuno promjeni i želje se gube, jer na sjeveru područja zna biti i do - 30 °C, a ceste su tako loše i nesigurne da nikad ne znaš hoće li biti otvorene kada se budeš vraćao ili će jednostavno otkliziti u neki od bezbrojnih ponora. Zbog toga je velik dio sjevernog područja zimi, točnije od listopada do travnja, zatvoren, pogotovo onaj na visinama preko 2500 metara.

■ Most - granični prijelaz

Civilna komponenta misije

Kako su rezultat višegodišnjeg sukoba u Zapadnoj Sahari brojne izbjeglice, koje su smještene u kampovima u Alžiru, UNHCR sa svojim ogrankom u Tindoufu, pokrenuo je svoj program CBM ili mjere za stvaranje povjerenja. Prva i osnovna zamisao tog programa je spajanje obitelji čiji se članovi dijelom nalaze u Alžiru, a dijelom na području koje kontrolira marokanska kraljevska vojska

Iz Zapadne Sahare Karlo PILKO

Kao i većina UN-ovih misija kojima je temeljna zadaća održavanje mira u određenim područjima, tako i MINURSO, uz svoju vojnu komponentu koju čine vojni promatrači zaduženi za nadzor provedbe raznih ugovora, sadržava i civilnu komponentu. Ona se uz onaj civilni dio koji je logistička potpora časnicima na terenu, sastoji i od civilnih UN-ovih agencija kao što je UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*), CIVPOL i drugih. Naravno, i za provedbu njihovih aktivnosti i različitih programa, potrebna je suglasnost svih strana u sukobu, u ovom slučaju, marokanskog kralja, vodstva FPOL-a, ali i zemlje domaćina za izbjeglice, Alžira.

Program posjeta obitelji i telefonski servis

Kako su rezultat višegodišnjeg sukoba u Zapadnoj Sahari brojne izbjeglice, procjenjuje se oko 250 000 osoba, koje su smještene u kampovima u Alžiru, UNHCR sa svojim ogrankom u Tindoufu, pokrenuo je svoj program CBM (Confidence-building measures) ili mjere za stvaranje povjerenja. Prva i osnovna zamisao tog programa je spajanje obitelji čiji se članovi dijelom nalaze u Alžiru, a dijelom na području koje kontrolira marokanska kraljevska vojska, u gradovima kao što su Laayoune, Dakhla, Smara ili Awsard. Osim fizičkih susreta članova razdvojenih obitelji, UNHCR im pruža i mogućnost telefonskog kontakta iz kampova i to naravno besplatno. Sve troškove pokrivaju sponzori, kao što su SAD i ostale države članice UN-a. Osnovni dokument za provedbu svih aktivnosti temelji se na dokumentu zvanom Akcijski plan ili *Plan of action*, i uključuje sljedeće aktivnosti: Program za posjet obitelji, koji je počeo

još u ožujku 2004. i njime su se koristile 402 obitelji ili 1208 osoba. Naravno, kandidata za sudjelovanje u takvom programu je mnogo više, procjenjuje se 19 009 ili 5525 obitelji, od kojih većina žive u kampovima u okolini Tindoufa. Treba napomenuti kako sve strane, uključujući i Alžir, podupiru taj program i njegovu provedbu. Druga aktivnost iz Akcijskog plana je telefonski servis, koji se bazira na tri telefonska centra koja su trenutačno u funkciji a smješteni su u izbjegličkim kampovima Smara, Laayoune i kampuskoj "27.veljače". Od početka rada tom uslugom koristilo se više od 20 000 osoba i taj je broj u stalnom porastu. Zbog povećanih potreba u planu je i otvaranje nova dva centra.

Poštanski servis

Sljedeća aktivnost nazvana je Poštanski servis koji se izvodi u suradnji s Međunarodnim crvenim križem. Temeljna značajka je poštivanje privatnosti poruka i pisama kao i neutralnost ljudi koji osobno rukuju s pismima. Možda je jedini problem u inzistiranju Kraljevine Maroko da sva pošta mora proći kroz poštanske urede Maroka, kao znak suverenosti Kraljevine nad područjem Zapadne Sahare, što baš i nije točno jer UN još nije priznao ingerenciju Maroka nad ovim problematičnim područjem.

Kao četvrta, odnosno posljednja aktivnost UNHCR-a, su seminari koji bi se trebali održavati na svim stranama, no taj problem još nije usuglašen sa svakom zainteresiranim stranom, pa će se s njegovom implementacijom pričekati još neko vrijeme. Kako UNHCR svoje aktivnosti provodi na području koje pokriva Ured časnika za vezu, normalna je i svakodnevna komunikacija civilne i vojne komponente. Stoga i ne čude odlasci vojnog promatrača u kampove, a posebno u

telefonske centre kako bi se vidjelo funkcioniranje, ali i uočili određeni problemi, te predložile najdjelotvornejne mjere za njihovo otklanjanje. Kad je spominjem civilnu stranu MINURSA, moram spomenuti i imenovanje novog osobnog izaslanika glavnog tajnika UN-a, Franceska Bastaglia za čelnu osobu MINURSO-a, kao i novog zapovjednika snaga, general bojnika Kurta Mosgaarda iz Danske. Njihovi mandati upravo su počeli i njihov posjet LO Tindoufu očekuje se uskoro. Njihov dolazak donijet će i nova pravila, nova imenovanja kao i zatvaranje zapovedništava sektora. Dobra vijest je da se broj promatrača neće smanjivati već će rasporediti biti nešto drugčiji. Ne treba zaboraviti još jednu činjenicu, a to je da potkraj sljedećeg mjeseca ističe postojeći mandat misije, a produžetak na temelju rezultata donijet će određena tijela UN-a. ■

■ Od početka rada telefonskog servisa tom uslugom se koristilo više od 20 000 osoba, a broj je u stalnom porastu

U sklopu Trećeg svjetskog kongresa o kemijskom, biološkom i radiološkom terorizmu održane tehničke demonstracije

Scenarij idealan za akcijski film

U 40-ak minuta trajanja demonstracija, koje su sponzorirali MORH i MUP te pratili svi sudionici Kongresa, prikazan je scenarij sprječavanja transporta oružja za masovno uništenje koji bi mogao poslužiti i za kakav akcijski film

Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT

U sklopu znanstvenog skupa CBMTS Industry IV, održanog u rujnu u Dubrovniku, provedene su i tehničke demonstracije kojima su sponzori Trećeg svjetskog kongresa o kemijskom, biološkom i radiološkom terorizmu prikazali najnovija dostignuća u tom području. Demonstracije su održane u vojnem kompleksu u Kuparima, a uz sponzore Kongresa na njima su sudjelovali pripadnici specijalne i granične policije MUP-a, koje je predvodio viši instruktor Alenko Ribić, te postrojbe 33. inženjerijske brigade i ABKO-a Glavnog stožera OSRH-a, kao i američkog 4. HAZ-MAT tima za civilnu potporu kod NKB terorizma iz Atlante, Georgia.

Dobro je znati da i za takve situacije imamo osposobljene pripadnike vojske i policije, a bilo bi još bolje kada bismo uskladili njihovu spremnost i opremljenost

U 40-ak minuta trajanja demonstracija, koje su sponzorirali MORH i MUP te pratili svi sudionici Kongresa, prikazan je scenarij sprječavanja transporta oružja za masovno uništenje koji je obuhvaćao nekoliko različitih aktivnosti sudionika demonstracija.

Dinamične demonstracije kao odgovor na mogući terorizam

Počelo je tako što je stacioniranim infracrvenom kamerom uočena skupina od 7-8 ljudi u ilegalnom prijelazu granice, nakon čega Operativno središte policije šalje dvije ophodnje granične policije čija je zadaća presresti i identificirati ilegalce. Ilegalna skupina uočava dolazak prve ophodnje te se dvojica ilegalaca skrivaju u grmlje, dok ostali izlaze na čistinu s lažnom kanicom predaje. Naime, kad policijski iz ophodnje izadu iz vozila i prilaze skupini ilegalaca, dvojica skrivenih pucaju na njih i pogadaju ih. U tom trenutku nailazi i druga

ophodnja granične policije te zajedno s ranjenim policajcima otvaraju vatru pri čemu jedan od ilegalaca pada smrtno pogoden, a dvojica s jednim ranjenim bježe prema kući do mora, dok ostala trojica bježe prema čamcu na moru kojim su nameravali svi pobjeći. Policijska ophodnja o događaju izvješćeće Operativno središte, a oni Antiterorističku postrojbu specijalne policije i obalnu stražu. Istodobno, ophodnja pod vatrom i dalje drži dio ilegalne skupine koja se zbarikadirala u kući pokraj mora, a dolaskom specijalaca počinje dio scenarija neutralizacije ilegalne skupine. Nakon svaldavanja i hapšenja te privodenja i odvoženja ilegalaca, specijalci u kući pronalaze torbu s vrlo teškom metalno-olovnom kutijom, što ih navodi na zaključak da se u kutiji najvjerojatnije nalazi neki radioaktivni materijal pa žurno od Operativnog središta traže ABKO i protuexplozivnu postrojbu. Kada ABKO potvrdi da se u torbi doista nalazi visokoradioaktivni materijal, najvjerojatnije plutonij, o tome se žurno izvješćeće državni vrh koji, pak, odlučuje zatražiti i pomoći američke Flote, koja se nalazi u Sredozemlju radi presretanja skupine s čamcem u bijegu u susjednu

državu. U međuvremenu ABKO postrojba s Cascad sustavom za RKB dekontaminaciju i Blastguard protuexplozivnim sustavom osigurava kutiju s radioaktivnim materijalom te uništava drugu torbu s eksplozivom. Nakon završetka tog dijela de-

Iznimno dinamične i vrlo atraktivne demonstracije ukratko su prikazale konkretnе primjere akcije u pojedinim slučajevima o kakvima se, među ostalim, razgovaralo tijekom Trećeg svjetskog kongresa o kemijском, biološkom i radiološkom terorizmu, a koji se mogu dogoditi svugdje u svijetu pa i u Hrvatskoj

monstracija pojavljuje se čamac koji preseću policijski helikopter i dva policijska brza čamca. Voditelj objavljava da se radnja izvodi na otvorenom moru, a pred publikom se nastavlja scenarij koji bi mogao poslužiti i za kakav akcijski film. Iz

helikoptera se ispaljuju hici upozorenja, a dva čamca sustižu i "pritišću" čamac s ilegalcima u bijegu te na njega uskaču specijalci i vrlo brzo preuzimaju potpunu kontrolu. Potom im se pridružuju pripadnici američkog 4. HAZ-MAT tima, koji pak stavljaju pod kontrolu radioaktivni materijal i eksploziv u čamcu, nakon čega se čamac tegli u najbližu luku...

Burnim pljeskom te brojnim komentarima i pitanjima koja su uslijedila nakon izvedenog scenarija publika je pokazala da su provedene tehničke demonstracije bile i te kako zanimljive sudionicima CBMTS Industry IV kongresa, a zanimljivi su očito bili i demonstratori, s kojima je potom uslijedio pravi fotosession. Iznimno dinamične i vrlo atraktivne demonstracije ukratko su prikazale konkretnе primjere akcije u pojedinim slučajevima o kakvima se, među ostalim, razgovaralo tijekom Trećeg svjetskog kongresa o kemijском, biološkom i radiološkom terorizmu, a koji se mogu dogoditi svugdje u svijetu pa i u Hrvatskoj. Dobro je znati da i za takve situacije imamo osposobljene pripadnike vojske i policije, a bilo bi još bolje kada bismo uskladili njihovu spremnost i opremljenost. ■

Deseta godišnjica pogibije Pauka

Deseta godišnjica pogibije generala Andrije Matijaša Pauka, jednoga od osnivača i zapovjednika 4. gardijske brigade, obilježena je 9. listopada u mjestu Pozorac pokraj Marine.

Uz obitelj i rodbinu te brojne prijatelje i suborce, polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća legendarnog Pauka prisjetili su se predstavnici državnih i lokalnih vlasti te su mu dužnu počast između ostalih odali državni tajnik

MORH-a Mate Raboteg i zapovjednik 4. korpusa HKoV-a general Mate Obradović, kao i predstavnici braniteljskih udruga te bivši i sadašnji pripadnici 4. brigade. General Andrija Matijaš Pauk poginuo je u sukobu sa srpskim snagama na ulazu u Mrkonjić Grad u BiH, kada je i tog posljednjeg dana rata bio u prvim redovima predvodeći Četvrtu. Njemu u

arhiv HVG-a

spomen ta ratna brigada Hrvatske vojske dobila je naziv *Pauci*, a njihova kninska vojarna nosi njegovo ime.

M. ALVIR

Druga gardijska prešla u sastav 3. korpusa HKoV-a

U petrinjskoj vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" 5. listopada zapovjedanje 2. gardijskom brigadom prešlo je u nadležnost 3. korpusa HKoV-a.

snimio T. BRANDT

Na svečanosti primopredaje uz pripadnike 2. gbr nazočili su zapovjednik HKoV-a general pukovnik Marijan Mareković, zapovjednik 1. korpusa HKoV-a brigadni general Josip

Stojković, u čijem je sastavu 2. gbr do sada bila, zapovjednik 3. korpusa HKoV-a brigadni general Zvonko Peternel, te drugi visoki časnici OS RH-a.

Nakon paljenja svjeća i polaganja vijenaca u kapelici Sveti Ilijan Prorok, odana je počast palim braniteljima, a potom je uslijedio simbolični čin primopredaje zastave 2. gbr, koji je označio njezin prelazak u sustav zapovijedanja 3. korpusa. Zapovjednici 1. i 3. korpusa, general Stojković i general Peternel, koji su i sami bili zapovjednici Gromova, ukratko su se osvrnuli na povijest stvaranja i ratni put 2. gbr te se zahvalili svim njezinim pripadnicima na svemu što su postigli tijekom Domovinskog rata. Za generala Stojkovića prelazak 2. gbr u sustav zapovijedanja 3. korpusa novi je list u povjesnici Gromova, a prema riječima ge-

nerala Peternela to je još jedan korak u reorganizaciji OSRH-a i ispunjavanju preuzetih obveza preustroja i napredovanja HKoV-a. Obojica misle da će 2. gbr i pod novim zapovjedništvom i dalje nastaviti s kvalitetnim radom.

Gromove je pozdravio i zapovjednik HKoV-a general pukovnik Marijan Mareković. "Uvjeren sam da će legende Domovinskog rata nastaviti živjeti pod okriljem 3. korpusa onim istim duhom koji ne poznaje malodrušnost i poraz", rekao je general Mareković okupljenim pripadnicima 2. gbr. Zahvalio se zapovjedniku 1. korpusa generalu Stojkoviću za izvrsno stanje i spremnost 2. gbr, te je rekao kako je uvjeren da će i zapovjednik 3. korpusa, general Peternel, nastaviti nadograđivati spremnost i sposobnosti 2. gbr.

L.PARLOV

Proslava inženjeraca

Dan roda inženjerije kao i četrnaesta obljetnica 33. inženjerijske brigade 4. listopada, svečano je proslavljen u vojarni "Kamensko" pokraj Karlovca.

Tom prigodom je odana počast poginulim braniteljima (misa zadušnica i paljenje svjeća na groblju Jamadol za poginule branitelje održana je dan prije), te iznesena povjesnica postrojbe. Nagrađeni su i najuspješniji djelatnici, a na poligonu vojarne postrojen je i TT zbor, i to stari strojevi i tehniku te novija oprema kojom inženjerija HV-a raspolaže. Svečanost su kao gosti uveličali visoki vojni djelatnici predvođeni zapovjednikom HKoV-a general

pukovnik Marijanom Marekovićem i načelnikom stožera HKoV-a brigadnim generalom Dragutinom Repincem, kao i predstavnici civilnih vlasti Karlovačke županije.

U obraćanju prisutnima general Mareković je kazao kako 33. inženjerijska brigada ima dvije temeljne zadaće. Prva se odnosi na izobrazbu vojnika ročnika inženjerijskih specijalnosti a samo prošle godine takvu je izobrazbu prošlo 670 ročnika. Druga zadaća su djelatnosti koje brigada obavlja za vojne i civilne potrebe na terenu. Uspjesi koje pritom ta postrojba ostvaruje, istaknuo je general

snimila M. P. STIPIĆ

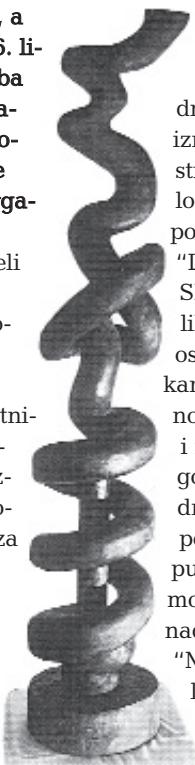
Mareković, jamac su kvalitetnog osposobljavanja dvaju inženjerijskih vodova, od kojih je jedan namijenjen razminiranju a drugi izgradnji vodoravne konstrukcije, sve u svrhu spremnosti odazvati se sudjelovanju u misijama Partnerstva za mir.

M. P. STIPIĆ

Izložba u prigodi Dana neovisnosti

U galeriji MORH-a "Zvonimir", a u prigodi Dana neovisnosti RH, 6. listopada svečano je otvorena izložba slika nastalih na V. likovnoj stvarionicu koju je Zapovjedništvo za izobrazbu i obuku Hrvatske kopnene vojske "Fran Krsto Frankopan" organiziralo prošle godine u Puli.

Kako su u uvodnim riječima naveli prof. Zrinka Pillauer Marić i Ante Šimatović na Petoj likovnoj stvarionici u organizaciji ZIO-a HKoV održanoj u Središtu za obuku vojnika u Puli, sudjelovalo je 34 umjetnika, a nastalo je 77 umjetnina. Većina umjetnina izložena je na ovoj izložbi, a gost izлагаč je pukovnik Tomislav Skender, voditelj Odsjeka za obuku u ZIO-u HKoV "Fran Krsto Frankopan", s trinaest skulptura u drvu. Pukovnik Skender na poziv mađarske strane, kao predstavnik MORH-a ove godine sudjelovao je i na međunarodnoj likovnoj radionici koju organizira Ministar-

stvo obrane Republike Mađarske. Rodom iz slikovite Ravne Gore (Gorski kotar) prirodno je odabralo drvo kao materijal svog umjetničkog izričaja iz kojeg umješno stvara apstraktne forme. Tako se i na ovoj izložbi može na prigodnoj videokazeti pogledati proces stvaranja skulpture "Leptir". Osim skulptura pukovnika Skendera, koji je bio jedini kipar na likovnom druženju u Mađarskoj, ostali nazočni bili su akademski slikari, tako i ova izložba plijeni pozornost promatrača nizom slika brojnih i različitih autora. Izložci dovoljno govore sami za sebe, zato je vrijedno truda zastati i pogledati svaku pojedinačnu umjetninu, a skulpture pukovnika Skendera ne zaboravljamo možda upravo zato što ćemo nediano po uglovima naići na djela "Maroflin" ili "Spirala s čvorom". Izložba se može se pogledati do 20. listopada.

M.VUKOVOJAC

Priprema dočasnika za rad u stožerima multinacionalnih snaga

U sklopu priprema OS RH i ulazak u vojne strukture NATO-a, na HVU-u je održan petodnevni radni tečaj na temu "Priprema dočasnika za rad u stožerima multinacionalnih snaga."

Na tečaju koji je trajao od 12. do 16. rujna predavači su bili visoki dočasnici iz Zapovjedništva NATO-a za južnu Europu, sa sjedištem u Napulju. Peteročlanu mobilnu ekipu NCO JMTT (Joint Mobile Training and Education Team) činili su dočasnici iz oružanih snaga Kanade, Španjolske, Njemačke, Italije i SAD-a.

Tečaju su nazočila 54 dočasnika najviših razina u OS RH koji su pokazali veliki interes za prezentirane sadržaje i aktivno se uključili u raspravu te razmjenu iskustava vezanih za rad dočasnika u stožerima. Nakon završetka tečaja polaznicima su podijeljeni službeni certifikati. Želja je hrvatske strane da takav i slični tečajevi postanu tradicionalni tako da bi se što veći broj naših dočasnika sposobio za rad u stožerima multinacionalnih snaga.

OJI

Godišnji seminar vojnih psihologa

U Splitu je od 28. do 30. rujna u prostoru hotela "Zagreb" održan redoviti godišnji seminar vojnih psihologa. Teme ovogodišnjeg okupljanja bile su razvoj metodologije u sustavu praćenja procjene psihičke sastavnice spremnosti i smjernice za uspostavljanje standarda o radu psihološke struke radi suzbijanja stresa i pružanja psihološke potpore međunarodnim vojnim operacijama. Trodnevni seminar svečano je otvorio pomoćnik ministra obrane za ljudske resurse Željko Goršić i održao uvodno izlaganje o stanju i predstojećim zadaćama vojne psihologije. Na seminaru se okupilo 55 vojnih psihologa koji su aktivno sudjelovali u svim raspravama i tako pridonijeli uspjehu seminaru. U sklopu aktivnosti su, između ostalog, psiholozi raspravljali o vojnopsihološkoj struci u svjetlu novih propisa Hrvatske psihološke komore.

OJI

Pripadnici 66. bojne dali krv

U vojarni "Croatia" 28. rujna pripadnici 66. bojne vojne policije darivali su krv u sklopu izvanredne akcije dragovoljnog darivanja krvi, a zbog njezine nestašice u

HZTM-u. Akciji se odazvalo 68 ročnih vojnika i djelatnika koji su bili ponosni i počašćeni što su sudjelovali u ovoj plemenitoj gesti.

D.B.

Posjet učenika 66. bojno VP-a

Učenici OŠ "Bogumil Toni" iz Samobora, njih dvadeset i osmero, predvođeni prof. Vesnom Čosić 21. rujna posjetili su Središte za obuku vodiča i službenih pasa VP "Satnik Krešimir Ivošević" u 66. bojni VP-a u Dugom Selu. Primio ih je zapovjednik Središta natporučnik Branislav Mikulić i prvi dočasnik stožerni narednik Davor Magić, koji su učenike upoznali s namjenom i poviješću postrojbe te ulogom i dužnostima službenih pasa i njihovih vodiča.

OJI

Problemi s kanadskim terencima

KANADSKA je vojska kupila 1159 terenskih vozila, G klasu, od tvrtke DaimlerChrysler. Riječ je o inačici G270 CDI s izvrsnim mercedesovim *common rail* dizelskim motorom. Vrijednost ugovora iznosi malo više od 172 milijuna USD. Vozila su oklopljena, imaju protuminsku zaštitu i gume s run-flat umetcima. Predviđena su za taktički transport, kao zapovjedna vozila, za vezu, za izvi-

đanje te za potrebe vojne policije. Isporučuju se u dvije inačice, standardna te izvidnička, s otvorom na krovu za instaliranje naoružanja.

Dosad je isporučeno nekoliko stotina vozila, a osamdesetak je odmah raspoređeno u sastav kanadskih postrojbi koje su u mirovnoj misiji u Afganistanu. Upravo su ta vozila u Afganistanu bila uzrok problema. Naime, na sedamdesetak su vozila

nakon nekog vremena primjećene rupe na podnici. Kod većine su vozila rupe nastale na vozačevoj strani, blizu papučice gasa.

Utvrđeno je kako je do napuknuća podnice i pojave rupa došlo zbog bitno pojačane oklopne i protuminske zaštite, intenzivne uporabe na teškom terenu, a još su bili i dodatno opterećeni krovnim nosačima na kojima su nosili razni teret. To je očito bilo previše za strukturalnu čvrstoću i došlo je do puknuća i pojave rupa.

Iako je mercedesova G klasa izvrsno terensko vozilo, očito nije zamišljena kao teško oklopljena inačica koja će većinu posla obavljati na iznimno teškom terenu. Tvrta je brzo reagirala i riješila problem dodatnim ojačanjima podnice.

Slučaj jasno pokazuje kako su zahtjevi za vojno terensko vozilo bitno oštřiji nego za civilnu inačicu zbog mnogo težih uvjeta uporabe.

M. PETROVIĆ

Nove ruske bespilotne letjelice

NA NEDAVNO održanom moskovskom aeromitingu MAKS 2005, ruski proizvođači zrakoplovne tehnike najavili su svjetskoj javnosti nekoliko novih projekata bespilotnih letjelica. Ono što privlači pozornost je i najava koncepta borbenе, odnosno naoružane bespilotne letjelice. Proizvođači koji se posebice ističu novim konceptima letjelica su ruske tvrtke Kamov, Kvand, Jakovljev, Suhov, te Irkut. Detaljniji tehnički podaci o letjelicama nisu izneseni u javnosti, ali je prikazano nekoliko maketa. Ta-koder najavljuju kako tijekom iduće godine očekuju znatniji državni poticaj, što bi ubrzalo realizaciju njihovih projekata, kada bi se i ru-

ski vojni proračun trebao znatnije povećati velikim dijelom kao rezultat povećanih prihoda od proizvodnje i prodaje nafte na svjetskom tržištu.

Velik interes za suradnju u tim no-

2005 tvrtka Suhov je predstavila svoju Zond obitelj HALE bespilotnih letjelica, dok je Kamov predstavio dvije helikopterske bespilotne letjelice, koje bi trebale biti razvijane kao platforme za izvidničko - napadačke letjelice. Veliku pozornost je privukla maketa letjelice s fiksним krilima tvrtke Kvand, koja bi

uz "klasično" polijetanje i slijetanje trebala imati i mogućnost okomitog polijetanja i slijetanja. Letjelica bi trebala biti namijenjena za izviđanje i elektroničko djelovanje

te bi trebala nositi širok spektar senzorske, odnosno elektro-optičke opreme. Duljina letjelice je 3,3 m, raspon krila je 3,1 m, maksimalna brzina letjelice trebala bi biti oko 780 km/h, dok bi maksimalni dolet trebao biti oko 840 km.

I. SKENDEROVIC

vim russkim projektima pokazuju i europske tvrtke, te tako talijanska tvrtka Aermacchi nastoji realizirati suradnju s ruskim Jakovljevom, dok EADS nastoji znatno proširiti svoju suradnju s Irkutom. Na nedavno održanom moskovskom MAKS-u

Iskander-E

ISKANDER-E je ruski taktički balistički projektil namijenjen izvozu, inačica projektila 9M72 koji se upravo uvodi u naoružanje ruske vojske. Projektil je razvijen s namjerom svladavanja (probijanja) proturaketnog štita na taktičkoj razini kao što je sustav Patriot PAC-2 i PAC-3. Iskander-E ima domet od 280 km dok izvorna ruska inačica ima domet od 400 km.

Smatra se kako je to prvi balistički projektil konstruiran s ugrađenim sustavima i postupcima protumjera za svladavanje protubalističke obrane. Prema nekim izvješćima te mjere se sastoje od mogućnosti manevriranja u početnoj fazi leta projektila, niskoj putanji (maksimalna visina koju postiže projektil je 50 km), malenom radarskom odrazu te mogućnosti manevriranja u završnoj fazi napada.

Neki zapadni stručnjaci za proturaketnu obranu iznose zbnjenost u pogledu primijenjenih protumjera.

Tako je manevriranje u početnoj fazi leta neuobičajeno i ima smisla ako postoji protuprojektilski sustav koji napada projektil u toj fazi, ali, tvrde neki zapadni stručnjaci, takav sustav ne postoji niti je u razvoju.

Osim toga, nije im jasna ugradnja takvih protumjera na taktički, kratkodometni projektil ograničene iskoristivosti. Smatraju kako je primjena takvih protumjera mnogo logičnija na strateškim projektilima interkontinentalnog dometa.

Iskander-E može ponijeti bojnu glavu mase do 480 kg, a opremljen je elektrooptičkim ciljničkim sustavom. Pojavile su se i neprovjerene informacije kako neke države Bliskog istoka pokazuju interes za Iskander-E.

O stvarnoj vrijednosti projektila Iskander-E još se ne mogu donositi konačni zaključci. U svakom slučaju, riječ je o zanimljivom pristu-

pu, prvom odgovoru "projektilske strane" koja je od Zaljevskog rata i uspješne uporabe sustava Patriot protiv projektila Scud, kad je inicijativa prešla na "protuprojektilsku stranu", u nekoj vrsti defenzive.

M. PETROVIĆ

LATVIJA će od nizozemske kraljevske ratne mornarice preuzeti pet brodova za lov mina klase Alkmaar (tip Tripartite). Potpisani ugovor za nabavu brodova vrijedan je 57 milijuna eura (70,5 milijuna američkih dolara). Primopredaja prvih brodova latvijskoj ratnoj mornarici očekuje se u kolovozu 2006. godine dok će posljednji lovac mina biti dostavljen tijekom 2008., nakon remonta kojeg će obaviti nizozemska mornarica u svojoj glavnoj bazi u Den Helderu. Ti brodovi zamjenit će postojeći brod Lindau klase i dva broda Kon-

Latvija nabavlja nizozemske lovce mina

dor II klase izgrađenih u razdoblju od 60-ih do 70-ih godina prošlog stoljeća. Očekuje se da će novonabavljeni lovci mina biti u službi sve do 2020. godine.

Svi pet brodova duljine 51,5 m, širine 8,90 m i gaza 2,6 m HrMs Alkmaar (M 850), HrMs Delfzijl (M 851), HrMs Dordrecht (M 852), HrMs Harlingen (M 854) i HrMs Scheveningen (M 855) izrađeno je od stakloplastike te imaju maksimalnu istisninu 595 tona, a u službu nizozemske mornarice ušli su tijekom 1983./84. godine.

Brodovi su izašli iz aktivne službe prije nekoliko godina, točnije u razdoblju od 2000. do 2003. nakon što je odlučeno da se neće modernizirati u sklopu PAM (Project Adaptation Minehunters) programa. Preostalih deset brodova Alkmaar klase te dodatnih šest sličnih lovaca mina

belgijske ratne mornarice trenutačno su u fazi opširne modernizacije. Prvi modernizirani lovac mina, HrMs Hellevoetsluis (M 859) prolazi prva ispitivanja na moru. PAM program uključuje novu opremu: Atlas Elektronik ICMCS integrirani sustav za protuminsku borbu, Thales TSM 2022 Mk III podvodni sustav za lov mina i klasifikacijski sonar, Saab UnderWater Systems Double Eagle Mk III podvodna daljinski upravljana plovila te Atlas Elektronic Seafox podvodna plovila za identifikaciju i uništavanje mina.

Sada kada Latvija preuzima pet bivših nizozemskih minolovaca, otvorena su vrata mogućoj modernizaciji tih plovila te se očekuje kako će novi vlasnici biti upoznati s mogućim programima modernizacije poput PAM-a.

M. PTIĆ GRŽELJ

Predani prvi Pantheri

POČETKOM godine britanskoj vojsci predani su prvi predserijski primjerici lakog višenamjeskog vozila Panther pogonske konfiguracije 4x4. Vozila su predana postrojbi za ispitivanja i razvoj oklopnih vozila. Postrojba će tijekom ove i iduće godine provesti sva potrebna ispitivanja i procjene vozila i logističke potpore te bi 2007. Panther trebao službeno ući u operativnu uporabu.

Britanska vojska je naručila 401 Panthera u dvije inačice, 326 vozila s oružanim i izvidničkim sustavom te 75 vozila bez tih sustava. Panther je ustvari lako vozilo LMV talijanske tvrtke Iveco. Iveco proizvodi osnovno podvozje i šalje ga britanskom partneru, tvrtki BAE Systems Land Systems u Telford koji izvodi završno opremanje (kompozitni krov, teretni prostor i oružani sustav) te ih predaje britanskoj vojsci. No, predviđeno je skoro zatvaranje

pogona u Telfordu pa će se svi radovi na Pantheru preseliti u Newcastle-upon-Tyne.

Panther je opremljen lakom kupolom SDW (*Self Defence Weapon*) sa strojnicom kalibra 7,62 mm, a može se postaviti i teška strojnica kalibra 12,7 mm. SDW je ustvari inačica la-

ke kupole koju je izvorno razvila izraelska tvrtka Rafael. Britanci su je dodatno unaprijedili postavljanjem nehladiene termalne kamere tvrtke BAE Systems pa je omogućeno djelovanje i po noći te u lošim meteoroškim uvjetima.

M. PETROVIĆ

Američkom zrakoplovstvu predan pedeseti Raptor

POTKRAJ rujna tvrtka Lockheed Martin predala je američkom ratnom zrakoplovstvu 50. primjerak borbenog aviona F/A-22 Raptor. To je svakako velik trenutak za američko ratno zrakoplovstvo koje ovog trenutka u svojoj floti dovršava popunjavanje treće eskadrile trenutačno najnaprednijim borbenim avionom na svijetu, namijenjenim za

ostvarivanje prevlasti u zraku, koju kako to ističu u američkom zrakoplovstvu može ostvariti bilo gdje na svijetu.

Svoje vrhunske odlike Raptor ne temelji samo na često hvaljenom smanjenom radarskom odrazu, nego su velika kvaliteta Raptora uz vrhunske letne performanse i vrhunska senzorska oprema, vrhun-

ska instrumentacija pilotske kabine, te suvremeno zrakoplovno naoružanje među kojim bi između ostalog trebao nositi i novu inačicu AMRAAM-a čiji se završetak razvoja prati s velikim iščekivanjem. Koliko je američkom ratnom zrakoplovstvu ostvarivanje zračne premoći važno govori i činjenica kako još od Korejskog rata pripadnici američkih oružanih snaga nisu pretrpjeli gubitke od protivničkog napada iz zraka.

Pedeseti Raptor predan je 27. lovačkoj eskadrili iz sastava 1. lovačkog puka, smještenog u američkoj zrakoplovnoj bazi Langley. Trenutno je u tijeku završetak 63. aviona od ukupno naručenih 83 Raptora za američko ratno zrakoplovstvo, te bi svi preostali avioni trebali biti dostavljen naručitelju do kraja ove godine. Prema određenim procjenama Raptor bi se u operativnoj službi trebao zadržati idućih četrdesetak godina.

I. SKENDEROVIC

Malezija dobiva podmornice klase Scorpene tek 2009.

TIJEKOM 2009. Maleziji će biti predane dvije dizelske-električne podmornice klase Scorpene, naručene u lipnju 2002., otprilike dvije godine kasnije nego što je predviđeno ugovorom.

Ugovor vrijedan oko 1,2 milijarde eura (1,08 milijardi američkih dolarja) potpisana je s tvrtkama Armaris i Izar (današnja Navantia). Platforma prve podmornice gradi se u francuskom brodogradilištu DCN u Cherbourg u dok se platforma druge podmornice gradi u španjolskom brodogradilištu Navantia u Cartageni. Ugovor također obuhvaća program četverogodišnje obuke mornara na podmornici klase Agosta-70 (bivša klasa Ouessant) a u program je trenutačno uključeno otprilike 70-ak malezijskog osoblja.

Podmornice klase Scorpene imat će duljinu 66,4 metra, promjer 6,2 metra te istisninu 1500 tona. Dubina ronjenja bit će veća od 300 metara. Svaka podmornica imat će po četiri dizelska-generatora ukupne snage 2500 kW i četiri GM sinkrona elektromotora sa stalom magnetskom uzbudom, a za sve strojeve rabit će se dvostruki elastični temelji. Najveća podvodna brzina, koja

će se moći održavati više od dva sata, iznosiće 20 čvorova, a rezerve goriva omogućiti će podmornicama autonomiju 45 dana. Kod podvodne plovidbe uporabom akumulatora podmornice će moći pri brzini od 4 čvora izdržati 120 sati.

Podmornice klase Scorpene bit će opremljene SUBTICS borbenim sustavom, motričkim optroničkim senzorima, napadajnim periskopom, radarem i ESM uređajem. Ugraditi će im se šest torpednih cijevi najvjerojatnije za njemačka SUT torpeda, torpeda F-17 Mod 2 ili američka torpeda Mk.48, s mogućnošću ispaljivanja i projektila SM 39.

Za vrijeme posjeta malezijskog ministra obrane Dato' Sri Najib Tun Razak brodogradilištu DCN u lipnju ove godine objavljena je vijest da će prva podmornica u klasi biti dostavljena početkom 2009. dok se dosta-va druge očekuje šest mjeseci nakon prve. Izgradnja podmornica

teče u skladu sa svim predviđenim rokovima, dok je do kašnjenja došlo prilikom izobrazbe posade.

Ova vijest je u proturječju s vijeću koja je objavljena nakon potpisivanja ugovora. Tada je najavljeni kako će prva podmornica ući u službu malezijske ratne mornarice tijekom 2007. dok će druga biti dostavljena 2008. Pritom je malezijski ministar obrane najavio da postoji mogućnost obuke za još 150 osoba malezijske ratne mornarice što je dobar pokazatelj kašnjenja podmornica. Podmornice se biti smještene u novoj vojnoj luci Sepanggar Bay u Sabahu koja je trenutačno u izgradnji.

M. PTIĆ GRŽELJ

IAV2

UNATOČ nedavnom neuspjehu na američkom natječaju, sredinom ove godine, za male bespilotne letjelice pogonjene turboventilatorskim motorima, britanska tvrtka BAE Systems radi na razvoju svoje nove bespilotne letjelice IAV2. Riječ je o letjelicu s VTOL (Vertical Take Off and Land) odlikama, te u odnosu na druge letjelice te kategorije malih dimenzija.

U svom najširem opsegu široka je 94 cm, dijаметар turboventilatorskog motora

iznosi 15 cm, a trenutačna inačica visoka je 180 cm. Dosad je obavljeno više od 40 letova, tijekom kojih je postignuta maksimalna brzina od oko 37 km/h, dok se tijekom iduće faze u razvoju letjelice kani na nju postaviti krila, čime bi se mogla postići brzina do 185 km/h. Snaga turboventilatorskog motora iznosi 38 KS. Maksimalna težina letjelice je 56 kg, od čega na "korisni" teret otpada 10 kg.

Letjelica je zamišljena kao izvidnička i komunikacijska platforma, na koju će se uz elektrooptičku kameru ugradivati i oprema za komunikaciju među postrojbama na terenu.

I. SKENDEROVIC

Tajna oružja budućnosti

Raytheon

Biološke znanstvene spoznaje u službi obrambenih tehnologija trebale bi omogućiti realnu uporabu u budućem razvitu vrhunskih vojnih tehnologija

Ante VUČEMILOVIĆ

rorniji. Od njega u prirodi ima netko drugi bolji, brži, snalažljiviji, jači, osjetljiviji i izdržljiviji - i to u: životinjskom svijetu.

Ovaj članak donosi spoj dvoju znanosti u vojne svrhe: biologije i strojarstva kroz sašvam realnu uporabu bioloških znanstvenih spoznaja u razvitu vrhunskih vojnih tehnologija. Glavna ideja i nit vodilja u razvitu vrhunskih vojnih tehnologija je opoštanje vrhunskih sofisticiranih i specijaliziranih bioloških sustava ("Biologically Inspired Creations"), sustava koji postoje već 400 milijuna godina u životom svijetu.

Ti biološki sustavi omogućuju pojedinim životinjama, primjerice: lakoću maneviranja, inat gravitaciji, hodanje po površini vode i po okomitim površinama, vrhunsku navigaciju i orientaciju, mikriju, izradu gipkih materijala čvršćih od čelika, detekciju za opasnost i prirodne katastrofe, noćni vid itd.

Možda je početak XXI. stoljeća istodobno i početak stvaranja niza novih interdisciplinarnih znanosti među kojima je i biostrojarstvo.

Svi navedeni podaci i pronalasci izneseni u ovom tekstu, ili su već laboratorijski ispitani, ili su u zamisli vojnih znanstvenika, ili pak već u primjeni. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Otkad je svijeta, čovjeka zanima njegov postanak, razvoj i funkciranje, ali i kontrola nad svim tim. S vremenom je čovjek spoznavao funkciranje prirode i organizma i tako stvarao znanost o tome - biologiju. Današnje spoznaje iz te fundamentalne znanosti imaju višestruku korist u svakodnevnom životu, u prvom redu u

poboljšanju njegove kvalitete i očuvanju okoliša.

Ali, te spoznaje i otkrića, čovjeka su navele da shvati da nije ni približno najsavršeniji organizam u prirodi. Osim po funkciranju centralnog živčanog sustava u odnosu na živčane sustave ostalih živih stvorenja, u svim drugim sustavima organizma čovjek nije superi-

Europski svemirski programi

Svemir je veliki izazov za čovječanstvo. Uz tradicionalne igrače, SAD i Rusiju, stasaju i novi kao što su Kina i Indija. Europa je zajedničkim naporima razvila nekoliko važnih programa, a planovi za budućnost su još ambiciozniji.

Pripremio Marijo PETROVIĆ

Europski svemirski naporci su u najvećem dijelu okrenuti civilnom i znanstvenom sektoru ali se ne može zanijekati važan sigurnosni aspekt razvijanja raznih svemirskih programa. Svejedno je li riječ o programima koji su okrenuti izravno zemlji ili su razni istraživački projekti udaljenih planeta Sunčevog sustava.

Europska svemirska industrija je ključni igrač na svjetskom komercijalnom tržištu u proizvodnji satelita, uslugama lansiranja te upravljanjem satelita. Podupiranje konkurenčne industrije (uključujući proizvođače, usluge servisiranja i upravljanja) zahtjeva nove razvoje i tehnologije. Međunarodna suradnja europskih država bila je od velike važnosti u osvajanju te pozicije.

Niz godina je EU bila uključena na tom polju, preko svojih istraživačkih programa, ali njezina uloga tek nedavno

pojačana. Odgovornost za svemirsku politiku i aplikacije prebačena je s opće istraživačke uprave na onu za poduzetništvo i

industriju. Odluke odražavaju nastojanja Komisije da gleda preko čisto istraživačkog aspekta svemirske politike te prepoznavanje sektora i njegove strateške vrijednosti za europsku industriju u cjelini. Sektor nudi glavne sporazume za razvoj među-

narodnih sporazuma.

Na konferenciji u Bruxellesu pod nazivom "Pobjeda preko kooperacije : raspodjela pogodnosti koje pruža svemir", više od 40 nacija i oko 20 međunarodnih organizacija zajedno su raspravljale o međunarodnoj suradnji u svemirskim projektima. Konferencija je osigurala forum između onih zemalja sposobnih za davanje svemirske tehnologije (strana ponude), te onih koje su ih voljne primjenjivati (strana potražnje). Kao odgovor na poziv, Europska komisija je reagirala na uočenu potrebu za iniciranjem platforme za dijalog između dviju strana. Na konferenciji je osnovan forum za sudionike u poslovima koji obuhvaćaju uporabu svemira u cilju razmjene gledišta u međunarodnoj suradnji i za rasprave oko modela povećanja suradnje na svim poljima koja se odnose na svemir. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

V-22 Osprey u operativnoj uporabi

Iako je pred dobivanjem statusa operativne letjelice, V-22 Osprey je zbog popriličnog broja nesreća tijekom ispitivanja oko sebe okupio veći broj skeptika

Zoran KESER

ako ujedinjeni u zahtjevu za letjelicom kakva je V-22, američko zrakoplovstvo i marinci zahtijevali su kako se i očekivalo, prilagođavanje Ospreya svojim specifičnim zahtjevima. Premda je prototip XV-22 bio polazna osnova, a u neku ruku i tehnološki demonstrator za kasnije inačice, dalskom na razinu razvoja koja je jamčila uvođenje V-22 u naoružanje, počelo se s razvo-

ga. MV-22 stoga gotovo u potpunosti osigurava ispunjenje takvih zahtjeva, pružajući marinima znatno veći dolet i još izraženije povećanje brzine leta u odnosu na postojeće helikoptere CH-46E i CH-53E. Zahvaljujući tim karakteristikama po-

marincima borbeno djelovanje bilo gdje na Zemlji izravno na bojište za manje od dva dana. Na primjer, vrijeme potrebno za dolazak V-22 na bojište od istočne obale SAD-a do sjeverozapadnog azijskog područja trajalo bi 26 sati, što je u usporedbi s današnjom situacijom, 11 do 21 dan ranije nego što bi stigla eskadrila helikoptera morskim transpor-

jem osnovnih inačica MV-22 i CV-22.

MV-22 : inačica namijenjena američkim marinaca

Uvidjevši jedinstvene mogućnosti letjelice poput V-22, marinci su duго vremena i kao najglasniji pobornici bili za stvaranje Ospreya. Od samog početka, Ospreyu je bila namijenjena zadaća borbenog amfibiskog desanta, kao i borbena logistička potpora, čime je MV-22 postao osnova marinaca u želji za ispunjenjem zahtjeva koje je uvjetovala nova doktrina operativnog djelovanja s mora (OMFTS). Doktrina OMFTS bazira se na prilagodbi djelovanja marinaca bojištu današnjice, gdje se imperativ stavlja na prenošenje djelovanja s otvorenog mora na fokusirana priobalna područja, za što je pak potrebno imati brzinu djelovanja, fleksibilnost i velike mogućnosti manevra.

Na taj način stvaraju se osnove za inicijativu na bojištu, kao i oduzimanje potrebnog vremena neprijatelju za organiziranje vlastitih sna-

stavile su se osnove za unaprjeđenje kako operativnih tako i taktičkih manevarskih mogućnosti američkih marinaca.

Operativne manevarske sposobnosti

MV-22 Osprey povećao je bitne dinamičke komponente manevarskih sposobnosti marinaca: mogućnost neovisnog dolaska na bojište, te brzinu i dolet. Mogućnost neovisnog dolaska na bojište omogućava

tom. Samim time, umanjuje se i logistička potpora potrebna za takvo prebacivanje, pa tako je dan skvadron Ospreya "štedi" četiri do šest letova transportnog zrakoplova C-5 potrebnih kako bi dopremili prateće ljudstvo i materijal. Sam dolet u kombinaciji s velikom brzinom leta omogućit će marinima provedbu zadaća u tako kratkom vremenu i s tolikim povećanjem faktora sigurnosti da se prije samo nekoliko godina o tome moglo sanjati. Primjer tome može poslužiti zajednička vojna akcija američke mornarice i marinaca u Somaliji 1990. nazvana Eastern Exit. Cilj misije bilo je izvlačenje osoblja američkog veleposlanstva u gradu Mogadishu, pri čemu nije bilo planirano borbeno djelovanje. U svrhu provedbe te misije, američki brod USS Trenton koji je patrolirao u Perzijskom zaljevu upućen je odmah prema Somaliji. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Pješačko naoružanje zaraćenih država tijekom I. svjetskog rata

Gledajući retrospektivno, slobodno se može reći da je I. svjetski rat u svijesti europske političke elite započeo znatno prije negoli je do njega doista i došlo. Prethodila mu je utrka u naoružanju, koja je počela neposredno nakon izuma malodimnog (nitroceluloznog) baruta

Dinko ČUTURA

Prvo oružje predviđeno za uporabu strjeljiva punjenog malodimnim barutom bila je višemetna ostraguša s klipnim zatvaračem, izum francuskog zastavnika Lebela 1882., a taj je izum u tadašnjem francuskom parlamentu dočekan Boulangerovom ushićenom izjavom kako je izum malodimnog baruta "osveta za Alssace - Lorraine". Pojava novog, savršenijeg oružja ne ostaje bez odjeka: u Njemačkoj se ubrzano radi na moderniziranju Mauserove pješačke puške M 71, te na izumu savršenijeg uzorka. Važnost puške u tadašnjem ratovanju bila je iznimna, upravo kad je riječ o dotadašnjim protivnicima iz prethodnog rata (Francusko-pruskog). Naime, Njemačka i veći dio Francuske smještene su u ravnicama, pa se od pješačkog naoružanja zahtijevala preciznost pogađanja na velikim razdaljinama. Ta osobina oružja morala je još biti potencirana povećanjem paljbenom moći, u čemu su Francuzi stekli početnu pred-

nost. Prijelazom na novi propellant (malodimni barut) smanjuje se i kalibar oružja, odnosno strjeljiva; kao što je kalibar 11 mm smatrani idealnim za puške čije je strjeljivo punjeno crnim barutom, serijom ispitivanja utvrđen je kalibar 8 mm kao optimalan za strjeljivo punjeno malodimnim barutom. Kasnije Mauserova Waffenfabrik u Oberndorfu razvija poseban način žljebljenja cijevi, dodatno smanjujući kalibar na 7,92 mm (nazivno ostaje 8 mm). Osim balističkih pogodnosti, smanjenje kalibra rezultiralo je i uštedama na strateškim sirovinama i tvorivu.

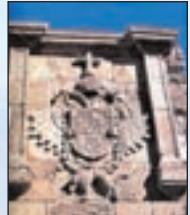
Ubrzani razvitak pješačkog naoružanja kod Nijemaca i Francuza nije mogao ostati nezamijećen: U K.u.K Austro-Ugarskoj ritter von Mannlicher također se javlja izumom pješačke puške, usavršavajući osnovni uzorak u nekoliko inačica. U Talijana se također prelazi na novi sustav zatvarača, prilagođen strjeljivu s malodimnim barutom, te se pojavljuje, za današnje pojmove pri-

mitivan, izum strojnica (Villar Perosa). Slično se događa i kod Rusa, te svih ostalih vojski-sudionica I. svjetskog rata. Glede teškog pješačkog naoružanja valja spomenuti da se teške strojopuške tipa Maxim (Vickers) i Schwarzlose nalaze u naoružanju na obje ratujuće strane daleko prije izbijanja I. svjetskog rata, a ubrzano se razvijaju talijanski i francuski uzorci.

Glede kratkog naoružanja (samokresi i revolveri) valja istaknuti razliku između uzoraka namijenjenih postrojbenim (linijskim) časnicima i dočasnicima, te onih kojima su bili naoružani stožerni časnici. U naoružanju potonjih, naime, ni na jednoj od ratujućih strana ne postoji tzv. službeni uzorak kojim bi stožerni časnici bili obvezatno naoružani, nego prevladava veći broj uzoraka u najrazličitijim kalibrima (čak i 6,35 mm, t.j. 25 Browning Auto). ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Melilla

Gotika na afričkom tlu

Prije dvjestotinjak godina grad je bio izvanredno razvijen s jakim višim slojem građanskog društva koje je upijalo sve tvorevine modernizma i katalonske inačice stila kojeg u drugim dijelovima svijeta nazivamo secesijom

Jurica MILETIĆ

Melilla je španjolska enklava u sjevernoj Africi, na obali Sredozemnog mora, u krajnjem sjeveroistočnom dijelu Magreba. U španjolskoj administrativnoj podjeli dio je provincije Malaga. Tehnički, na površini od dvadesetak kilometara živi sedamdesetak tisuća stanovnika: kršćana, muslimana, židova i ponešto hindusa. Prije španjolskog pristupanja Evropskoj uniji bila je to slobodna luka u kojoj je glavni izvor prihoda bilo prodavanje tehničke robe unesene u

grad legalno ili ilegalno. Oni koji nisu trgovali uglavnom su se bavili ribarenjem. Oslobođivši se ovisnosti o Španjolskoj i stekavši neovisnost, Maroko je počeo tražiti povratak pod svoje okrilje Melille, potom druge enklave - grada Ceute, te otoka-Kanarskih i Plazas de soberanía, isto onako kako Španjolska od Ujedinjenog Kraljevstva traži povrat Gibralтарa. Ipak, španjolska vlada takvu usporedbu odbacuje kao neprimjerenu tvrdeći kako su i Ceuta i Melilla integralni

dijelovi španjolske države, dok Gibraltar nikada nije bio dio Ujedinjenog Kraljevstva. Istu tezu zastupaju i stanovnici obje enklave.

Pod nazivom Rusadir, Melilla je bila prvo feničko, a kasnije punsko naselje, da bi kasnije postala dio rimske provincije Mauretanije Tingitane. U kasnijim je stoljećima okušala vandalsku, bizantsku i vizigotsku vlast, a u kastiljski je posjed došla 1497., tek nekoliko godina nakon glasovite španjolske rekonkviste.

Setnja Melillom susret je s utjecajima arapskog zaleda i španjolskom arhitekturom i ozračjem, osobito sa crkvama i heraldikom koja u mnogočemu podsjeća na heraldiku zidina Toleda. Iznad svega uzdiže se drevna utvrda Ruzadir, koja je nakon II. punskog rata osjetila što znači rimska vlast i čijim bedemima danas uglavnom kroče znatiželjni turisti koji su izašli s kakva broda što krstari zapadnim Sredozemljem. Iznenaduje broj proda-viona u kojima se mogu kupiti dijelovi španjolskih vojnih odora - od falangističkih do najsuvremenijih. Dodatna oprema, poput zanakovlja, epoleta, bodeža i sabalja da se ne spominje.

Ulagak u "obećanu zemlju"

Stanovnici ovoga grada poodavno su se izjasnili kao pripadnici Kralje-

zemlju" i svekoliko poboljšanje životnih uvjeta. Oni koji u tome nisu uspjeli smješteni su u improvizirani prihvatni logor, tik do žice, pomalo podrugljivo, ali u svakom slučaju duhovito nazvan „hotel“. Za mnoge prvi i jedini hotel koji će upoznati u „obećanoj zemlji“, prije nego budu vraćeni u zemlju iz koje su pokušali pobjeći.

Melilla je jedini grad u Africi u kojem se može sresti španjolska go-tika: arapski bazar u blizini crkve Iglesia Castrense tek je jedan od primjera. Prije dvjestotinjak godina grad je bio izvanredno razvijen s ja-kim višim slojem građanskog društva koje je upijalo sve tvorevine modernizma i katalonske inačice stila kojeg u drugim dijelovima svijeta nazivamo secesijom, a tih je godina u Španjolskoj bio i te kako „in“. Osobito je primjetan rad špa-

ge. Bio je to sastavni dio posjeta gradu. Organizatori tih gastronomskih užitaka, kako bi opravdali neprimjereno visoku cijenu izleta s broda u grad u kojem ipak nema dovoljno znamenitosti da se organizira autobusno razgledanje, zaku-sku u tom klubu upričili bi ne zbog upoznavanja s lokalnom ga-stronomskom tradicijom, već da ka-to tako opravdaju cijenu izleta.

Glavna avenija koja nosi ime generala Garcije Velina, a u kojoj se ističu visoka palmina stabla, baš kao i u nedalekom, točno stotinu godina starom parku Hernandez, gradu daju pomalo egzotičan iz-gled, a jedna od uspjelijih Nietovih zgrada, koju popularno zovu Casa de la Reconquista, i pročelje novije palače pravde odišu iznimno španjolskim ozračjem. Gradska uprava smještena u palači Palacio municipi-

Za Melillu, ali i za Ceutu, vodile su se mnoge borbe. Ostalo je zabilježeno kako je na svoj pohod u Španjolsku iz nje krenuo i generalissimo Caudillo Francisco Franco (lijevo). Na glasovitom trgu Plaza de Armas nekad se dizala kaznionica, a danas on slovi za najljepši trg u gradu. Kraljevska baterija, odnosno La bateria real (desno) jedan je od najstarijih obrambenih dijelova bilo kojeg španjolskog grada, a s tornja Torre del Vigila de la Tierra puca izvanredan pogled i na grad i na okolicu.

vine Španjolske, a od Maroka i njegovih stanovnika, u čijem su okruženju, brane se doslovce zidom. Valja spomenuti kako Gibraltar - britanski posjed i vojna baza na Sredozemlju nikada zapravo nije prestao biti kamen spoticanja u odnosima te dvije zemlje, iako su se i njegovi stanovnici već davnio izjasnili kao Gibraltari koji svoje živote žele nastaviti upravo i samo u - Gibraltaru. Svojatajući taj dio Iberskog poluotoka i rogo boreći protiv „engleskog kolonijalizma“, Španjolci iznimno rijetko spominju svoje dvije enklave u Maroku - dijelove Europe koji izravno graniče s Afrikom. Nebrojeni su pokušaji Marokanaca da taj zid od žice prijeđu ili preskoče: napokon, to je jedino mjesto (ako se izuzme druga španjolska enklava u Maroku - Ceuta), gdje Europska unija graniči s Afrikom, i prijelaz te prepreke znači ulazak u „obećanu

njolskog arhitekta Enriquea Nieta, koji je svojim osebujnim izražajem Melillu zapluskivao i kad u ostalim dijelovima španjolskog kraljevstva takvo umjetničko izražavanje više nije bilo u modi. Zvuči nevjerojatno, ali nakon Barcelone, Melilla je grad s najvećom koncentracijom umjetničkih radova razdoblja modernizma u cijeloj Španjolskoj.

Borbe s bikovima i crni duhan

Napustivši luku nad kojom se koće rusadirska tvrđava, golemo sidro i spomenik Pedru de Estopinanu, koji je odigrao glavnu ulogu u osvajanju ovog dijela Afrike za španjolsku krunu, ne može se izbjegći susret s jednom od najpopularnijih građevina: zgrada kluba zvanog El Club Marítimo, u kojem su i mnogi naši zemljaci, inače sudionici krastarenja zapadnim Sredozemljem, svojedobno uživali u pikantnim španjolskim kobasicicama i izvanrednom vinu s područja Mala-

pal posebice je vrijedno ar-hitektonsko ostvarenje, a nezaobilazne su točke trg Plaza de Espana i dakako - arena za borbu s bikovima.

U lokalnim kafićima isprepliću se utjecaji španjolske i arapske kuhi-ne: nigdje na svijetu cous-cous, ti-pično arapsko jelo, i paella, kao ti-pično španjolsko jelo, nisu tako bli-ski. Bliske su i arapske nošnje gala-bije arapskog stanovništva i nepo-kriveni pupkovi španjolskih tinejdžerica koje se, baš kao i u mnogim drugim dijelovima svijeta, doimaju kao klonovi: uvijek isti ružičasti pojasevi, nisko spuštene traperice, sveprisutna tetovaža i neizbjegni či-kovi u ustima. A u Melilli, se baš kao i u cijeloj Španjolskoj iznimno mnogo puši. Za razliku od europ-skog dijela u kojem još uvijek prev-ladava pušenje crnog duhana koji širi snažan miris, u mnogim dijelovima Melille lako se može sresti i nargila! ■

**Predrag Matić Fred: "Ništa lažno" (drugo izdanje),
Vlastita naklada, Zagreb, 2001.**

Vrijednost Matićeve knjige nije samo u dokumentarnosti, nego i u svjedočenju pred licem povijesti koje ne smije upiti iskrivljene podatke, sumnjuje vrijednosti, događaje koji u iskazu nemaju monolitnost, a osobni pečat nikako nije prožet samo besčutnošću prema smrti, on mora imati strahove i kolebljivosti, mora imati stresne situacije čiju sveukupnost priznajemo, a samim tim priznajemo kako smo sazdani od krvi i mesa, koštanog skeleta i osjetila pomoću kojih spoznajemo i prepoznajemo vrijednosti. Zbog toga Matić i nije uljepšavao onako kako to čine autori na stranicama lijepo književnosti, ali nikako nije niti osiromašio iskaz koristeći se čistoćom hrvatskog jezika. Prošavši početak i kraj Domovinskog rata, zarobljeničke dane, trenutke razmjene i poslijeratne odnose, odužio se ne samo biografskim putem, nego i svim umreženostima sudionika u takvom protoku, slikajući prihvatljivu i prihvaćenu sliku stvarnosti, koja može koristiti svakom pomenutom, pa i onome onkraj događanja čija se priča naslanja na odnose i dje-lovanja o kojima piše Matić. Zato bih zaključio kako ova knjiga ima, osim pomenutih, vrijednost metodičko-udžbeničkih urada, kao ogledni primjerak kako stvoriti tekst od pučkih, ratnih, domoljubnih, političkih i drugih viđenih i proživiljenih sekvenci, a da pri tome ostane vidljiva dosljednost u istinosnom.

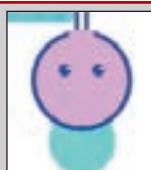
Fabijan LOVRIĆ

FILMOTeka

Zagreb film festival - od 17. do 22. listopada Studentski centar, Savska 25

Ovo je već treće izdanje Zagrebačkog filmskog festivala (ZFF), a ako znamo da je za prva dva dobio vjernu publiku (prošle godine ga je posjetilo impresivnih 35 tisuća ljudi) možemo biti sigurni da je pred nama jedan od najvažnijih događaja ove jeseni. I ove godine popularni zagrebački SC u tih tjedan dana postat će pravi mali filmski grad, a sve dvorane, te predvorja i barovi, živjet će od jutra do sljedećeg jutra. Posebice mi je dragو što će opet vidjeti najveću hrvatsku kinodvoranu prepunu ljudi koji su došli (ako bude kao lani) zbog gomile izvrsnih filmova. No, filmski je festival nešto mnogo više od prikazivanja filmova. Filme možemo svakodnevno gledati, i u kinu i kod kuće. Na ZFF-u ćemo, uz glavni program natjecateljskog karaktera (podijeljen u tri kategorije - cijelovečernji i kratkiigrani te dokumentarni film), moći pratiti i popratni program u kojem se svake godine predstavlja filmska produkcija određene zemlje. Osobita je pozornost posvećena filmskom stvaralaštvu drugih i drukčijih svjetova pa ćemo tako u ovom dijelu programa ove godine dati afrički i romske filme. Dio popratnog programa također će promocije knjiga te filmskih i kulturnih projekata, kao i prezentacije novih tehnoloških dostignuća vezanih uz filmsku produkciju. Tu su i neizostavni zabavni programi i koncerti, te na kraju zaštitni znak ZFF-a - Festival prvih, u sklopu kojeg se već treću godinu natječe debitanti sa svojim filmskim ostvarenjima. Među zanimljivijim najavama nekoliko ih se ističe. Vidjet ćemo hrvatsku premijeru novog filma Georgea Cloonyja "Laku noć i sretno", koji je na ovogodišnjoj Veneciji osvojio čak šest nagrada. Tu je i nekoliko domaćih filmova, među kojima je najvažniji Hribarov "Što je muškarac bez brkova", također hrvatska premijera. Najbolje se, kao i obično, čuva za kraj, te će posljednjega dana, uz ceremoniju zatvaranja, mnogi od nas prvi put imati prigodu doživjeti projekciju poput one prije izuma tonskog filma. U Zagrebu će za to poslužiti remek-djelo velikana nijemog filma Sergeja Eisensteina "Oklopniča Potemkin" iz 1925., uz pratnju živog orkestra.

Leon RIZMAUL

14. listopada 1874. U Hrvatskoj uvedeno obvezno školovanje

Prvi hrvatski "ban pučan" Ivan Mažuranić ostat će upamćen kao ban za čijeg su banovanja u Hrvatskoj reorganizacijom uprave i sudstva udareni temelji moderne Hrvatske na razini tadašnjih europskih dostignuća. Za

Mažuranićeva je banovanja otvoreno Sveučilište u Zagrebu te je podignut velik broj školskih i kulturnih institucija, a doneseni su i slobodoumni zakoni o slobodi tiska i okupljanja. Jedan od najvažnijih događaja u povijesti hrvatskog školstva dogodio se 14. listopada 1874., kada je usvojen Zakon o pučkim školama i preparandijama kojim je uvedena opća obveza pohadanja osnovnih četverogodišnjih škola s "opetovnicom" u trajanju od jedne godine. Crkvi je oduzeto pravo nadzora nad pučkim školama, a ustanovljeni su školski odbori u koje su uz učitelje i predstavnike države ulazili i roditelji učenika. Zakonu se, osim katoličkog, protivilo i pravoslavno svećenstvo, te srpski liberali. Na kraju je zakon ipak prihvaćen pa je u Hrvatsku uvedeno obvezno, tzv. "pučkoškolsko" obrazovanje.

18. listopada 1871. Umro Charles Babbage

Vjerovali ili ne, otac prvog računala za obradu i selekciju podataka, Englez Charles Babbage umro je 18. listopada davne 1871. godine. Babbage je bio matematičar i brinulo ga je što ljudi mogu pogriješiti pri izračunavanju iz matematičkih tablica. Zbog toga je odlučio izraditi stroj koji može prema unaprijed zadanim parametrima bez pogreške provesti određenu radnju proračuna ili računanja. Njegov prvi pokušaj rješavanja tog problema rezultirao je "diferencijalnim strojem". Pokretan parom i velik kao lokomotiva predstavljen je 1822. godine, a financirala ga je i vlada jer je trebao poslužiti za izradu pomorskih navigacijskih karata. Na kraju se ipak sve skupa pokazalo vrlo skupo pa stroj nikada nije dovršen. Babbage nije očajavao već je počeo rad na još komplikiranijem projektu kojeg je nazvao analitički stroj. Svojom građom analitički stroj je imao sve elemente suvremenih računala - memoriju i središnju jedinicu za obradu podataka te program na bušenim karticama. Na njemu je radio idućih 35 godina, do kraja života, ali ga zbog nedostatka finansijske potpore također nije dovršio.

Leon RIZMAUL

DUHOVNOST

Svetost

Nije svetost u bezgrješnom životu. "Tko je bez grijeha, lažac je", kaže sv. Ivan u svojoj poslanici. Nije pobjeda nad grijehom da nikad ne sagriješimo, već da se ne bojimo grijeha jer znamo da pokajanje i ispunjaj odnose sva-ki grijehe. Pobjeda naša je u tome da nam Bog oprašta. Isus nije svojom žrtvom odnio grijehe da više ne griješimo, nego nam je pokazao kako grijeh pobijediti. Pitanje je hoćemo li biti svetiji ako svakodnevno vježbamo u krepostima - biti dobar, strpljiv, ne ljutiti se i ne osuđivati druge, pobijediti strasti - ili ako se svaki dan približavamo Isusu koji je činio brojna čudesna djela i uzeo na sebe krivnju svih ljudi te uskrsnuo od mrtvih i dalje živi.

Mirko ČOSIĆ

Švicarski mušketir

Već stoljećima se Švicarci ubrajaju među najbolje vojnike na svijetu. Vjerojatno je tome uvelike pridonijela

Papinska švicarska garda, koja svoje zadaće uspješno obavlja gotovo punih pet stoljeća. U XVIII. stoljeću mnoge su se europske vojske otimale da u svoje redove uvrste pokoju švicarsku postrojbu. U Francuskoj, Švicarci su nosili crvene ogrtače, ali oprema i naoružanje bili su im kao i u francuskih vojnika. Valja spomenuti da je zapovjedni jezik u svim švicarskim postrojbama tog razdoblja u pravilu bio njemački. Kada je francuska vojska nakon revolucionarnih promjena u zemlji potkraj XVIII.

stoljeća bila reorganizirana, bile su dokinute

sve strane postrojbe, osim švicarskih. Zadržavši svoje crvene ogrtače i dalje su pod francuskom trobojnicom **Burboncima** služili jednako odano kao što bi služili i svojoj vlastitoj zastavi.

S iznimkom švicarske pješačke garde, svaka je švicarska regimenta nosila ime svog pukovnika, a na zastavi isticala njegove heraldičke boje i znakovlje. U francuskoj je vojsci bilo deset švicarskih regimenti, ali kako su im se nazivi i zastave mijenjali kad god bi neki novi pukovnik došao na čelo postrojbe, teže ih je sve prebrojati.

Već stotinjak godina prije velike **Francuske revolucije**, u sastavu francuske armije bila je i švicarska regimenta **Greder**. Njezini pripadnici - mušketiri, nosili su sive odore, ali zato crvene čarape i crne, uočljive manšete. Na ogrtačima su nosili različita, žuta ili bijela metalna puceta, dok su im džepovi bili ili ukošeni ili vodoravni. Ne čudi stoga da je svaka pješačka regimenta imala svoj vlastiti oblik i boje odore. Prije revolucije, u francuskoj je vojsci bilo uobičajeno da takve postrojbe broje stotinu ljudi, baš kao i današnja **papinska garda**.

Postrojba Greder nije bila jedina koja je nosila sive boje. Bilo je to uobičajeno sve do **Napoleonovih** vremena kad je prevladala crvena. Osnovana je 1673., a dokinuta 1714.

Jurica MILETIĆ

www.military.cz/panzer/

Site www.military.cz/panzer/ zapravo je podstranica sitea www.military.cz, a sadržajno je vezana uz razvoj i uporabu tenkova u II. svjetskom ratu. To je izvrsno osmišljena stranica koja posjetitelju vodi kroz sve vrste tenkova gotovo svih najvećih sudionika prošlostoljetnog global-

nog rata, a jedina mana je nedostatak mogućnosti downloadanja fotografija. Ipak, unatoč tomu, velik broj opisa i tehničkih značajki tenkova na neki način umanjuje taj nedostatak. Vrlo zanimljivi su i linkovi koji su ponuđeni posjetitelju. Naime, osim nakladnika knjiga o tenkovima, specijaliziranih web stranica, tenkovskih postrojbi i službenih stranica proizvođača tenkova, mogu se tu naći i linkovi prema on-line igrama u kojima su tenkovi *glavni likovi*. Definitivno vrlo zanimljiv pristup tematice.

Ispod linka **Downloads** nalaze se skinovi za WMP-e, *wallpaperi*, *screen saveri*, čak se može skinuti i glazba za mوبile, a na dnu te podstranice nalazi se link prema ruskim stranicama, na kojima, pogađate, također dominiraju tenkovi (no, u tom slučaju nije riječ samo o tenkovima, nego i ruskom naoružanju općenito).

Na kraju kažimo da se ispod svakog linka nalaze podstranice ili *guide* linkovi prema srodnim siteovima, najvećim dijelom neslužbenim. Site doista nije loš no, ako vas ipak zanima vojna tehnika općenito, dakle, tehnika bilo koje druge grane oružanih snaga, tad će ipak morati krenuti od www.military.cz. Kako bilo, Česi su to vrlo dobro odradili.

Ivan BELINEC

KVIZ

pripremio D. VLHOVIĆ

1. Ruđer Bošković pripadao je redu:

- A isusovaca
- B benediktinaca
- C franjevaca

2. Slavoljub Penkala svoju je prvu tvornicu otvorio u:

- A Beču
- B Zagrebu
- C Pragu

3. Po Nikoli Tesli nazvana je mjerne jedinica za:

- A magnetsku indukciju
- B jakost električne struje
- C električni otpor

4. Lavoslav Ružička je dobio Nobelovu nagradu za:

- A fiziku
- B matematiku
- C kemiju

5. Velika otkrića u istraživanju uzroka raka postiže hrvatska znanstvenica:

- A Mihaela Skobe
- B Ivana Horvat
- C Ingrid Markovac

Rešenje: 1a2b3a4c5a

HRVATSKI VOJNIK

www.hrvatski-vojnik.hr